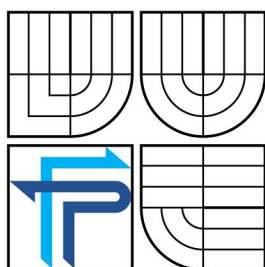

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ
BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA PODNIKATELSKÁ
ÚSTAV FINANCÍ

FACULTY OF BUSINESS AND MANAGEMENT
INSTITUTE OF FINANCES

NÁVRH SYSTÉMU VÝKAZNICTVÍ NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ PRO OBJEKTIVNÍ MĚŘENÍ EFEKTIVNOSTI

PROJECT OF FINANCIAL REPORTING SYSTÉM OF NON-PROFIT ORGANIZATION FOR
EFFECTIVENESS MEASUREMENT

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE
BACHELOR'S THESIS

AUTOR PRÁCE
AUTHOR

KRISTÝNA FLÍDROVÁ

VEDOUCÍ PRÁCE
SUPERVISOR

Ing. MICHAELA BERANOVÁ

BRNO 2007

Vysoká škola: Vysoké učení technické v Brně
Fakulta: podnikatelská

Akademický rok: 2006/2007
Ústav: financí

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Kristýna Flídrová

6202R006 - Daňové poradenství

Ředitel ústavu v souladu se zákonem č. 111/1998 o vysokých školách, Studijním a zkušebním řádem VUT v Brně a Směrnicí děkana pro realizaci bakalářských a magisterských studijních programů Vám zadává bakalářskou práci s názvem:

Návrh systému výkaznictví neziskových organizací pro objektivní měření efektivnosti

Project of Financial Reporting System of Non-profit Organization for Effectiveness Measurement

Pokyny pro vypracování:

Úvod a cíl bakalářské práce
Obecná východiska vykazování účetních informací
Výkaznictví neziskových organizací
Obecná východiska hodnocení efektivnosti neziskových organizací
Návrh systému výkaznictví neziskových organizací pro měření jejich efektivnosti
Závěr

Podle § 60 zákona č. 121/2000 Sb. (autorský zákon) v platném znění, je tato práce "Školním dílem". Využití této práce se řídí právním režimem autorského zákona. Citace povoluje Fakulta podnikatelská Vysokého učení technického v Brně. Podmínkou externího využití této práce je uzavření "Licenční smlouvy" dle autorského zákona.

Rozsah grafických prací: dle potřeby

Rozsah původní zprávy: cca 40 stran

Seznam odborné literatury:

PETRLÍKOVÁ, B., Účtová osnova a postupy účtování pro nevýdělečné organizace. Olomouc, ANAG, 2003.
RŮŽIČKOVÁ, R., Neziskové organizace. Olomouc, ANAG, 2004.
SYNEK, M. a kol., Podniková ekonomika. Praha, C.H.Beck, 2003.
Zákon č. 563/1991 Sb. o účetnictví, v platném znění.
Vyhláška č. 504/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání, v platném znění

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Michaela Beranová

Datum zahájení bakalářské práce: 31. října 2006

Datum odevzdání bakalářské práce: 31. května 2007

Ing. Pavel Svirák, Dr.
Ředitel ústavu

Doc. Ing. Miloš Koch, CSc.
Děkan

V Brně dne: 23. března 2007

LICENČNÍ SMLOUVA
POSKYTOVANÁ K VÝKONU PRÁVA UŽÍT ŠKOLNÍ DÍLO
uzavřená mezi smluvními stranami:

1. Pan/paní

Jméno a příjmení: Kristýna Flídrová
Bytem: Široký Důl 98, 572 01
Narozen/a (datum a místo): 9. 8. 1985, Polička

(dále jen „autor“)

a

2. Vysoké učení technické v Brně

Fakulta podnikatelská
se sídlem Kolejní 2906/4, 612 00, Brno
jejímž jménem jedná na základě písemného pověření děkanem fakulty:
Ing. Pavel Svirák, Dr., ředitel ústavu financí
(dále jen „nabyvatel“)

Čl. 1
Specifikace školního díla

1. Předmětem této smlouvy je vysokoškolská kvalifikační práce (VŠKP):

- ☐ disertační práce
- ☐ diplomová práce
- ☒ bakalářská práce
- ☐ jiná práce, jejíž druh je specifikován jako

.....

(dále jen VŠKP nebo dílo)

Název VŠKP: Návrh systému výkaznictví neziskových organizací pro
objektivní měření efektivnosti

Vedoucí/ školitel VŠKP: Ing. Michaela Beranová

Ústav: Financí

Datum obhajoby VŠKP: Červen 2007

VŠKP odevzdal autor nabyvateli v*:

x tištěné formě	–	počet exemplářů	1
x elektronické formě	–	počet exemplářů	1

* hodící se zaškrtněte

2. Autor prohlašuje, že vytvořil samostatnou vlastní tvůrčí činností dílo shora popsané a specifikované. Autor dále prohlašuje, že při zpracovávání díla se sám nedostal do rozporu s autorským zákonem a předpisy souvisejícími a že je dílo dílem původním.
3. Dílo je chráněno jako dílo dle autorského zákona v platném znění.
4. Autor potvrzuje, že listinná a elektronická verze díla je identická.

Článek 2

Udělení licenčního oprávnění

1. Autor touto smlouvou poskytuje nabyvateli oprávnění (licenci) k výkonu práva uvedené dílo nevýdělečně užít, archivovat a zpřístupnit ke studijním, výukovým a výzkumným účelům včetně pořizování výpisů, opisů a rozmnoženin.
2. Licence je poskytována celosvětově, pro celou dobu trvání autorských a majetkových práv k dílu.
3. Autor souhlasí se zveřejněním díla v databázi přístupné v mezinárodní síti
 - ☐ ihned po uzavření této smlouvy
 - ☐ 1 rok po uzavření této smlouvy
 - ☐ 3 roky po uzavření této smlouvy
 - ☒ 5 let po uzavření této smlouvy
 - ☐ 10 let po uzavření této smlouvy(z důvodu utajení v něm obsažených informací)
4. Nevýdělečné zveřejňování díla nabyvatelem v souladu s ustanovením § 47b zákona č. 111/ 1998 Sb., v platném znění, nevyžaduje licenci a nabyvatel je k němu povinen a oprávněn ze zákona.

Článek 3

Závěrečná ustanovení

1. Smlouva je sepsána ve třech vyhotoveních s platností originálu, přičemž po jednom vyhotovení obdrží autor a nabyvatel, další vyhotovení je vloženo do VŠKP.
2. Vztahy mezi smluvními stranami vzniklé a neupravené touto smlouvou se řídí autorským zákonem, občanským zákoníkem, vysokoškolským zákonem, zákonem o archivnictví, v platném znění a popř. dalšími právními předpisy.
3. Licenční smlouva byla uzavřena na základě svobodné a pravé vůle smluvních stran, s plným porozuměním jejímu textu i důsledkům, nikoliv v tísní a za nápadně nevýhodných podmínek.
4. Licenční smlouva nabývá platnosti a účinnosti dnem jejího podpisu oběma smluvními stranami.

.....
Nabyvatel

Kristýna Flídrová
Autor

Anotace

Bakalářská práce se zabývá řešením problému výkaznictví v neziskovém sektoru pro objektivní měření efektivnosti v neziskových organizacích. Ukazatele efektivnosti obecně nejsou sestaveny tak, aby je bylo možné využít pro organizace nevytvářející zisk. Výkazy určené pro neziskové organizace také práci manažerům nebo statistikům nijak neulehčují. Výstupem práce je návrh lepšího systému výkaznictví a návrh ukazatelů efektivnosti.

Klíčová slova

nezisková organizace, účetnictví, rozvaha, výkaz zisku a ztrát, měření efektivnosti

Annotation

Bachelor's thesis solves difficulties of reporting system of non-profit organizations for effectiveness measurement. Indicators of effectiveness measurement are not built for using in non-profit corporations. Financial statements which belong to non-profit organizations also don't make a work of managers or statisticians easier. Outcome of is a suggestion of new and better system of reporting and measurement of effectiveness indicators.

Key words

non-profit corporation, accounting, balance, income account, effectiveness measurement

FLÍDROVÁ, K. *Návrh systému výkaznictví neziskových organizací pro objektivní měření efektivnosti*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta podnikatelská, 2007. 60 s. Vedoucí bakalářské práce Ing. Michaela Beranová.

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je původní a zpracovala jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná a v práci jsem neporušila autorská práva (ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb, o právu autorském a o právech souvisejících s právem autorským.)

V Brně, dne 25. 5. 2007

Kristýna Flídrová

Podpis

Poděkování:

Děkuji paní Ing. Michaele Beranové za mnoho cenných rad, za čas, zájem a především trpělivost, kterou věnovala mě i mojí bakalářské práci. Zároveň děkuji za podporu všech z fakulty podnikatelské, mým rodičům, sestře a bratrovi.

OBSAH:

1 ÚVOD	11
1.1 Charakteristika neziskové organizace	12
1.2 Zákonné předpoklady neziskových organizací	13
1.3 Vznik a registrace neziskových organizací	14
 2 PODSTATA A VÝZNAM ÚČETNICTVÍ	 15
2.1 Vymezení účetní závěrky pro ziskové organizace	15
2.1.1 Obsahové vymezení položek rozvahy	15
2.1.1.1 Aktiva	16
2.1.1.2 Pasiva	17
2.1.2 Obsahové vymezení položek výkazu zisku a ztráty	20
2.2 Vymezení účetní závěrky pro neziskové organizace	21
2.2.1 Účetní závěrka	22
2.2.2 Obsahové vymezení položek rozvahy	23
2.2.2.1 Aktiva	23
2.2.2.2 Pasiva	30
2.2.3 Obsahové vymezení položek výkazu zisku a ztráty	33
2.2.3.1 Náklady	33
2.2.3.2 Výnosy	36
 3 HODNOCENÍ EFEKTIVNOSTI	 40
3.1 Efektivnost	40
3.1.1 Poměrové ukazatele	41
3.2 Soustavy ukazatelů	43
3.2.1 Bonitní modely	43
3.2.2 Bankrotní modely	44
3.3 Porovnání výkazů ziskových a neziskových organizací	45
3.3.1 Rozvaha	45
3.3.1.1 Aktiva	45

3.3.1.2 Pasiva	47
3.3.2 Výkaz zisku a ztráty	52
3.4 Shrnutí hodnocení efektivnosti neziskových organizací	55
4 ZÁVĚR	56
SEZNAM TABULEK	58
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	59

1 ÚVOD

Pojem nezisková organizace je obecně používán, aniž by byl definován nějakým platným právním předpisem v České republice. Poměrně dlouhou dobu se uvažovalo o zavedení zvláštního zákona, který by specifikoval neziskovou organizaci, předmět její činnosti, jakým způsobem vzniká, jak hospodaří a také jak bude zdaněna. (9)

Vzhledem k tomu, že neziskové organizace nejsou primárně zakládány za účelem dosažení zisku, a nesplňují ani další kriteria definice pojmu „podnikání“, vyvstávají zde určité potíže při hodnocení efektivnosti fungování tohoto typu organizací. Důvodem této skutečnosti pak může být, mimo jiné, i to, že většina ukazatelů, které využívá finanční analýza pro hodnocení finančního zdraví organizací, je založena právě na veličině „zisk“.

Cílem bakalářské práce je navrhnout vhodnou formu výkaznictví neziskových organizací, která by umožňovala objektivnější hodnocení jejich efektivnosti, k jakému přispívají účetní výkazy obchodních společností.

V první části bakalářské práce bude vysvětlen pojem nezisková organizace a dále se zaměřím na obsahové vymezení položek rozvahy a výkazu zisku a ztráty, a to jak pro organizace ziskové, tak pro organizace neziskové, jak je uvádí odborná literatura. Následující část bakalářské práce bude věnována efektivnosti samotné. V této části teoreticky vymezím obsah efektivnost a zaměřím se zejména na ukazatele používané pro hodnocení efektivnosti a měření finančního zdraví podniku.

Na základě poznatků z odborné literatury provedu srovnání účetních výkazů obchodních společností a neziskových organizací a vymezím hlavní nedostatky účetních výkazů neziskových organizací, které znemožňují objektivní hodnocení efektivnosti těchto subjektů. Výstupem bakalářské práce bude návrh takového formátu účetních výkazů neziskových organizací, který by byl vhodnější pro účely finanční analýzy v neziskových organizacích.

1.1 Charakteristika neziskové organizace

Neziskové organizace, lze charakterizovat jako ty organizace, které nebyly založeny nebo zřízeny za účelem podnikání. Tuto charakteristiku uvádí zákon 586/1992 Sb., o daních z příjmů (dále jen DzP). Jsou to organizace o jejichž činnost je jiný zájem, ať už státu, společnosti nebo určité skupiny lidí. Jsou založeny za účelem provozování činnosti ve prospěch toho, kdo měl zájem na jejich zřízení. Je zde kladen větší důraz na důležitost výsledků hlavního poslání, přičemž výše příjmů z něj stojí obvykle až na druhém místě.

Tyto organizace ale nemusí být nutně neziskové, i když nejsou zřízeny proto, aby zisku dosahovaly. Mezi neziskové organizace jsou zařazeny i obce, kraje a státní fondy, u kterých převažuje charakter veřejné správy a služby, nelze však vyloučit i činnost podnikatelského charakteru. DzP vylučuje z okruhu neziskových organizací obchodní společnosti a družstva, i když nebyly založeny za účelem podnikání. Zdravotnická zařízení jako taková nejsou výslovně uvedena ve výčtu poplatníků obsaženém v § 18 odst. 8 tohoto zákona. Přesto má řada zdravotnických zařízení právní formu neziskové organizace. Pro taková zdravotnická zařízení pak platí daňový režim jako pro neziskové organizace. Zdravotní pojišťovny zřízené podle zvláštního právního předpisu nejsou také zařazeny mezi neziskové subjekty, ale příjmy některých jejich činností jsou klasifikovány jako příjmy, které nejsou předmětem daně z příjmů.

Lze tedy konstatovat, že organizace, která není založena nebo zřízena za účelem podnikání a vytváření zisku, musí být vždy právnickou osobou (jedinou výjimkou jsou organizační složky). Není tedy možné, aby za neziskovou organizaci byla považována osoba fyzická. Jak již bylo v předchozím textu předesláno, neziskové organizace musí mít formu právnické osoby, mají svého zřizovatele, zakládají se podle různých právních předpisů a podléhají registraci na místech stanovených zákonem. Neziskové organizace jsou vedeny také v seznamu ekonomických subjektů, který vede Český statistický úřad, a mají přiděleno identifikační číslo. (9)

1.2 Zákonné předpoklady neziskových organizací

Základní rozdělení právnických osob, které mohou být neziskovými organizacemi, je uvedeno v § 18 zákona 40/1964, občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů:

- Účelová sdružení majetku (například nadace),
- Sdružení fyzických nebo právnických osob (například občanská sdružení),
- Jednotky územní samosprávy (obce, kraje, ale i stát),
- Jiné, o nichž tak určí zvláštní zákon (Česká televize, Český rozhlas, Akademie věd ČR, profesní komory),
 - o Zájmová sdružení právnických osob, pokud mají tato sdružení právní subjektivitu a nejsou zřízena za účelem výdělečné činnosti,
 - o Občanská sdružení včetně odborových organizací,
 - o Politické strany a politická hnutí,
 - o Registrované církve a náboženské společnosti,
 - o Nadace a nadační fondy,
 - o Obecně prospěšné společnosti,
 - o Veřejné vysoké školy,
 - o Obce,
 - o Organizační složky státu,
 - o Kraje,
 - o Příspěvkové organizace,
 - o Státní fondy,
 - o Subjekty, o nichž tak stanoví zvláštní zákon.

Uvedený výčet je pouze demonstrativní. Dále tuto problematiku upravuje zákon 513/1991 Sb., obchodní zákoník v § 56. Tento paragraf dovoluje, aby společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti byly založeny i za jiným účelem, než je podnikání. Nicméně i v současné době jsou v oblasti vymezení neziskových organizací menší mezery, které je nutné dořešit. (9)

1.3 Vznik a registrace neziskových organizací

Má-li být zájmové sdružení právnických osob považováno za neziskovou organizaci, musí být založeno za jiným účelem, než je dosahování výdělečné činnosti. Zájmové sdružení právnických osob je samostatnou právnickou osobou, která se zakládá buď písemnou zakladatelskou smlouvou, nebo schválením účelu založení na ustavující členské schůzi.

Tato sdružení nabývají právní způsobilosti zápisem do registru sdružení, který vede krajský úřad místně příslušný podle sídla sdružení. Pro zaregistrování je nutná ustavující členská schůze členů sdružení, notářsky ověřený zápis schůze, písemná zakladatelská smlouva se seznamem zakládajících členů a stanovy společnosti.

Sdružení může být založena i na dobu určitou nebo k dosažení určitého cíle, pokud tomu tak není, může být sdružení zrušeno z následujících důvodů:

- Dohoda zřizovatelů,
- Rozhodnutí oprávněného státního orgánu.

Zákon ukládá provedení zrušení s likvidací a společnosti zaniká výmazem z příslušného registru. (9)

2 PODSTATA A VÝZNAM ÚČETNICTVÍ

Účetnictví organizací můžeme přirovnat k lidskému tělu. Z vnějšího okolí na něj působí velké množství faktorů, které ho ovlivňují. Pokud jsou to faktory pozitivní a vše funguje jak má, není důvod se znepokojovat. V případě, že začnou působit vlivy, které mají negativní dopad, dříve nebo později se to v menší nebo větší míře musí projevit. Účetní výkazy můžeme přirovnat k chorobopisům pacientů. Obsahují všechny symptomy a také výslednou diagnózu a v optimálním případě také doporučenou léčbu. Účetní výkazy slouží jako podklad pro zpracování finanční analýzy, které je v této době nezbytnou součástí řízení a stimulace organizací. Účetní výkazy a výsledky finanční analýzy jsou důležitým podkladem o fungování organizace pro mnoho subjektů. V první řadě jsou to akcionáři a věřitelé, kteří vkládají své finanční prostředky, dále potom konkurence, zákazníci a celá řada dalších.

2.1 Vymezení účetní závěrky pro ziskové organizace

Účetní závěrka by měla poskytnout komplexní informace o majetkové, finanční a důchodové situaci podniku. Tyto informace jsou důležitým nástrojem při rozhodování státu, akcionářů, společníků, bank, burz, věřitelů a také veřejnosti o tom, zda poskytnout úvěr, poskytnout dotaci, zda koupit akcie podniku a mnoho dalších...

- účetní závěrka obsahuje tyto výkazy:
 - o rozvaha (v plném nebo zjednodušeném rozsahu)
 - o výkaz zisku a ztráty (v plném nebo zjednodušeném rozsahu)
 - o přílohy k těmto výkazům (10)

2.1.1 Obsahové vymezení položek rozvahy

Položky rozvahy jsou pro ziskové organizace vymezeny zákonem 563/1991 Sb., účetnictví. Rozvaha je bilančně uspořádaný přehled aktiv na straně jedné a pasiv na straně druhé. (10)

2.1.1.1 Aktiva

Položka pohledávky za upsaný vlastní kapitál čítá pohledávky za upisovateli, společníky a členy družstva, které plynou z povinnosti splatit vklad do základního kapitálu a upsané nesplacené akcie.

Položka dlouhodobý nehmotný majetek obsahuje především zřizovací výdaje, nehmotné výsledky výzkumu a vývoje, software, ocenitelná práva a goodwill, jehož doba použitelnosti je delší než jeden rok a od výše ocenění, které si stanovuje každá účetní jednotka individuálně. Dále tato položka obsahuje povolenky na emise a preferenční limity.

Rozvahová položka dlouhodobý hmotný majetek obsahuje položky staveb a samostatných movitých věcí a souborů movitých věcí, ke kterým také náleží účty technického zhodnocení těchto položek. Dále sem náleží pozemky, pěstitelské celky trvalých porostů, základní stáda a tažná zvířata, jiný dlouhodobý hmotný majetek, nedokončený dlouhodobý hmotný majetek, poskytnuté zálohy na dlouhodobý hmotný majetek a oceňovací rozdíly k nabytému majetku. Všechny tyto položky mohou být zařazeny mezi dlouhodobý finanční majetek až ve chvíli, kdy jsou způsobilé užívání, a to platí i pro technické zhodnocení na tomto majetku

Do skupiny dlouhodobého finančního majetku náleží ostatní dlouhodobé cenné papíry (jde především o podíly, které nepřesahují podíl v ovládaných a řízených osobách nebo podíl v účetních jednotkách s podstatným vlivem), dále jsou to půjčky a úvěry, jiný dlouhodobý finanční majetek (poskytnuté dlouhodobé půjčky a úvěry) a poskytnuté zálohy na dlouhodobý finanční majetek

Položka zásob obsahuje v první řadě účet materiálu (suroviny, pomocné látky, náhradní díly, obaly a další movité věci, u nichž doba od nakoupení po spotřebu nepřesahuje jeden rok). Dále sem řadíme položky výrobků, zvířata, zboží a poskytnuté zálohy na zásoby.

Dlouhodobé pohledávky jsou vymezeny tak, že v době kdy je sestavena účetní závěrka, mají splatnost delší než jeden rok. Mezi tyto pohledávky patří pohledávky z obchodních vztahů, pohledávky – ovládající a řídicí osoba, pohledávky – podstatný vliv, pohledávky za společníky, členy družstva a za účastníky sdružení, dlouhodobé poskytnuté zálohy, dohadné účty aktivní, jiné pohledávky (za zaměstnanci, z prodeje části podniku...)

Na rozdíl od pohledávek dlouhodobých jsou pohledávky krátkodobé vymezeny kratší dobou splatnosti. V době, kdy je sestavována účetní závěrka by tato doba neměla přesáhnout jeden rok

Položka krátkodobého finančního majetku obsahuje ten finanční majetek, který má vysokou likviditu. Patří sem účet peníze (peníze v pokladně, ceniny a také peníze na cestě), položka peníze v bankách obsahuje především zůstatky na běžných účtech a také převodní účet peníze na cestě vztahující se k finančním tokům na běžných účtech. Poslední položkou jsou krátkodobé cenné papíry a podíly (jde o cenné papíry, které účetní jednotka vlastní se záměrem co nejvyššího zisku při proději v nejvýhodnější okamžik).

Časové rozlišení v aktivech rozvahy znázorňuje ty tituly časového rozlišení, které mají aktivní zůstatek a hlediskem pro účtování a vykazování účetních případů těchto časových rozlišení je skutečnost, že jsou známy všechny podstatné informace o těchto položkách. To znamená, že musíme znát jejich účel, částku a časový úsek, kterého se týkají. Tato položka obsahuje účty nákladů příštích období, komplexních nákladů příštích období a příjmy příštích období. (12)

2.1.1.2 Pasiva

Položka základního kapitálu obsahuje zapsaný základní kapitál obchodních společností, zapsané i nezapsané kmenové jmění státních podniků, zapsaný i nezapsaný základní kapitál družstev, základní kapitál obchodních společností povinně nezapisovaný. Tato položka obsahuje mimo jiné také rozdíl mezi majetkem určeným

k podnikání a závazky plynoucími z podnikání pro zohlednění rozdílů reálných hodnot v příslušné položce kapitálu. Do těchto položek dále zahrnujeme účet změn základního kapitálu, na kterém se účtuje jak o zvyšování, tak o snižování výše základního kapitálu před jeho zápisem do obchodního rejstříku.

Položka pro rezervní fondy, nedělitelný fond a ostatní fondy ze zisku obsahuje položky těch fondů, které jsou tvořeny podle obchodního zákoníku nebo případně stanov, společenské smlouvy, zakladatelské smlouvy, zakladatelské listiny nebo podle zákona o státním podniku.

Položka rezerv se skládá z tří základních částí. Společnost má povinnost vytvářet tento druh rezervy v případě, že je povinna vyplácet svým zaměstnancům důchody nebo podobné požitky. Tuto povinnost ji ukládá buď smlouva, nebo právní předpis. Rezerva na daň z příjmů je vykazována v případě, že okamžik sestavení účetní závěrky předchází okamžiku řádného vyčíslení daňové povinnosti. Ostatní rezervy jsou tvořeny zejména pro potřeby garančních oprav nebo také jako rezervy na restrukturalizaci. Rezervu na restrukturalizaci lze čerpat pouze pro pokrytí nákladů nezbytně nutných pro uskutečnění programu restrukturalizace, a které zároveň nesouvisí s pokračujícími aktivitami společnosti.

Položka dlouhodobých pohledávek obsahuje ty pohledávky, které v okamžiku, ke kterému je účetní závěrka sestavena, mají dobu splatnosti delší než jeden rok a také odložený daňový závazek. Tuto položku můžeme rozdělit na několik základních částí. První částí jsou závazky z obchodních vztahů. Tyto účty zahrnují především závazky vznikající obchodním stykem a také směnky, jejichž prostřednictvím je placeno. Položky závazky – ovládající a řídící osoba a závazky – podstatný vliv obsahují zejména závazky z dlouhodobých půjček a úvěrů. Položka závazky ke společníkům, členům družstva a k účastníkům sdružení vykazuje zejména dlouhodobé závazky z titulu poskytnutých půjček společníky a závazky vůči účastníkům sdružení, které není právnickou osobou.

Položka dohadné účty pasivní obsazuje ty závazky, které jsou stanovené podle smluv, a u kterých se očekává doba splatnosti více než jeden rok, a které zároveň nejsou doloženy všemi potřebnými doklady, a tedy není známa přesná výše těchto závazků.

Poslední částí dlouhodobých závazků je položka „Jiné závazky“. Tato položka obsahuje především dlouhodobé závazky plynoucí z nájmu podniku nebo jeho části, závazky z koupě podniku nebo jeho části a prodané opce. Dále také obsahuje závazky vznikající z titulu přijatých půjček s výjimkou závazků vykazovaných v položkách závazky – ovládající a řídící osoba, závazky – podstatná vliv a závazky ke společníkům, členům družstev a k účastníkům sdružení, které jsou vykazovány v jiné části rozvahy.

Krátkodobé závazky jsou ty závazky, které k okamžiku, ve kterém je sestavena účetní závěrka mají dobu splatnosti kratší než jeden rok. Položky krátkodobých závazků závazky z obchodních vztahů až položky závazky - podstatný vliv, vydané dluhopisy a dohadné účty pasivní jsou vymezeny obdobně jako položky dlouhodobých závazků.

Položka „Závazky ke společníkům, členům družstev a k účastníkům sdružení“ je vymezena obdobně jako tato položka pro dlouhodobé závazky. Tato položka dále obsahuje zejména závazky ke společníkům a členům družstva ve výši jejich podílu na zisku, závazky ke společníkům ve společnostech s ručením omezeným a komanditistům komanditních společností a členům družstev ze závislé činnosti, závazky z upsaných nesplacených akcií a vkladů a závazky k účastníkům sdružení, které není právnicko osobou.

Závazky k zaměstnancům tvoří především závazky vznikající z pracovněprávních vztahů k zaměstnancům, případně jiným fyzickým osobám s výjimkou závazků vůči společníkům společností s ručením omezeným a komanditistům komanditních společností a členům družstev, které jsou upraveny v jiné části rozvahy.

Závazky ze sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění jsou u všech účetních jednotek obsahově stejné a zobrazují plnění ze sociálního a zdravotního pojištění, vůči příslušným institucím, a to jak v zákonné výši, tak i z dobrovolného plnění.

Položku časového rozlišení v pasivech rozvahy lze rozdělit na dvě základní části. Jako první jsou to výdaje příštích období. Jde o náklady, které souvisejí s běžným účetním obdobím, ale výdaj na ně nebyl do doby sestavení účetní závěrky uskutečněn. Druhou částí jsou pak výnosy příštích období. Jde o příjmy, které věcně souvisejí s výnosy v příštích účetních obdobích. (12)

2.1.2 Obsahové vymezení položek výkazu zisku a ztráty

Položka obchodní marže zobrazuje rozdíl z vyúčtovaných tržeb za prodej zboží a nákladů vynaložených na prodané zboží. Položka „Náklady vynaložené na prodané zboží“ obsahuje pořizovací cenu, případně reprodukční pořizovací cenu prodaného zboží, přeúčtovanou z příslušného účtu skupiny 13.

Položku výkonů lze rozdělit do tří částí. Pravděpodobně nejdůležitější jsou zde tržby za prodej vlastních výrobků a služeb. Dále je to změna stavu zásob vlastní výroby (nedokončená výroba, polotovary, výrobky a zvířata). Tato položka může mít i zápornou hodnotu. Poslední částí je pak položka aktivací. Je zde obsažena hodnota aktivovaných nákladů, a to zejména nákladů na zásoby a dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek vytvořený vlastní činností.

Položka osobních nákladů obsahuje náklady na mzdy, a to včetně příjmů společníků a členů družstva ze závislé činnosti, odměny členům orgánů společností a družstva, náklady na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění zákonné i ostatní sociální náklady zákonné i ostatní, včetně sociálních nákladů fyzické osoby.

Daně a poplatky jsou vyúčtovány v položce „D. Daně a poplatky“. Tato položka obsahuje veškeré daně a poplatky zaúčtované účetní jednotkou, pouze s výjimkou daně z příjmu.

Rozdíl mezi konečným a počátečním stavem rezerv, opravných položek a komplexních nákladů příštích období znázorňuje položka „Změna stavu rezerv a opravných položek v provozní oblasti a komplexních nákladů příštích období“. Tato položka může mít i zápornou hodnotu.

Položka ostatních provozních výnosů obsahuje především smluvní pokuty a úroky z prodlení, výnosy z postoupených pohledávek a výnosy z odepsaných pohledávek, inventarizační rozdíly, přijaté dotace k úhradě nákladů a pojistná plnění, která nejsou uvedena v jiných položkách. Naproti tomu položka ostatních provozních nákladů obsahuje zejména poskytnuté dary, smluvní pokuty a úroky z prodlení, ostatní pokuty a penále, pojistné vztahující se k provozní činnosti, inventarizační rozdíly a škody v provozní oblasti. Dále obsahuje spotřebu preferenčních limitů, které nelze odpisovat podle času nebo výkonů, a spotřebu povolenek na emise.

Položka výnosů z dlouhodobého finančního majetku obsahuje zejména dividendy, podíly na zisku, úrokové výnosy u dluhových cenných papírů ve věcné a časové souvislosti, u dluhopisů s pevnou s pevnou úrokovou sazbou držených do splatnosti. V položce náklady z dlouhodobého finančního majetku je například obsažen rozdíl mezi pořizovací cenou bez kuponu a jmenovitou hodnotou ve věcné a časové souvislosti pro dluhopisy s pevnou úrokovou sazbou držené do splatnosti.

Položky nákladových a výnosových úroků obsahují ty úroky, které jsou vykázány ve věcné a časové souvislosti. Do těchto položek jsou zahrnuty i ty úroky, které nebyly zahrnuty do bankovního vyúčtování. (12)

2.2 Vymezení účetní závěrky pro neziskové organizace

Obsahové vymezení účetní závěrky pro neziskové organizace upravuje vyhláška č. 504/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání, pokud účtují v soustavě podvojného účetnictví

(dále pouze vyhláška) a vyhláška č. 505/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/2002 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou územními samosprávnými celky, příspěvkovými organizacemi, státními fondy a organizačními složkami státu.

2.2.1 Účetní závěrka

Účetní závěrka účetních jednotek zahrnuje rozvahu, výkaz zisku a ztráty a přílohy. V rozvaze jsou uspořádány položky majetku a jiných aktiv, závazků a jiných pasiv. Uspořádání a označování položek rozvahy je stanoveno v příloze č. 1 k vyhlášce. Ve výkazu zisku a ztráty jsou uspořádány položky nákladů, výnosů a výsledku hospodaření. Uspořádání a označování položek výkazu zisků a ztráty je stanoveno v příloze č. 2 k vyhlášce. Přílohy vysvětlují, doplňují a upřesňují informace obsažené v rozvaze a výkazu zisku a ztráty. Účetní závěrka se sestavuje v české měně a jednotlivé položky se vykazují v Kč. Položky „Aktiva celkem“ a „Pasiva celkem“ se musí rovnat. Položka výsledku hospodaření po zdanění za běžné účetní období ve výkazu zisku a ztráty se musí rovnat položce „Účet výsledku hospodaření“, který je obsažen v pasivech rozvahy za běžné účetní období.

V rozvaze se položky aktiv uvádějí v hodnotách brutto, to znamená neupravených o opravné položky a oprávk. Opravné položky a oprávk. se k příslušným aktivům uvádějí též v položkách aktiv pouze se záporným znaménkem. Každá z položek rozvahy je ve výkazu též vyčíslena v hodnotě za minulé účetní období. V případě, že informace uváděné za minulé a za běžné účetní období nejsou srovnatelné, upraví se informace za minulé účetní období s ohledem na významnost a tato úprava se odůvodní v příloze. Hodnoty položek rozvahy se vykazují podle konečných zůstatků zjištěných na jednotlivých účtech buď s kladným, nebo záporným znaménkem. Položky aktiv se uvádějí s kladným znaménkem, výjimkou jsou účty opravných položek a oprávek. Položky pasiv se uvádějí také s kladným znaménkem, a to v případě, pokud převažuje obrát strany Dal oproti straně Má dáti. V prvním sloupci rozvahy se uvádí účetní stav na začátku účetního období a v druhém sloupci se uvádí

stav položky na konci účetního období. Ty položky rozvahy, které jsou v nulové výši, se do rozvahy vůbec neuvádějí.

Ve výkazu zisku a ztráty se uvádějí k rozvahovému dni konečné zůstatky účtů nákladů a výnosů. Výsledek hospodaření před zdaněním a výsledek hospodaření po zdanění se uvádějí za účetní jednotku jako celek. Ve výkazu zisku se oproti rozvaze údaje za minulé účetní období neuvádí. O případném jiném rozdělení nákladů a výnosů podle druhu činnosti rozhodnou účetní jednotky s ohledem na zvláštní právní předpisy včetně požadavků daňových zákonů, požadavků zřizovatele nebo poskytovatele dotace. Položky výkazu zisku a ztráty, které jsou v nulové výši se do výkazu neuvádí. (13)

2.2.2 Obsahové vymezení položek rozvahy

2.2.2.1 Aktiva

Položka dlouhodobý nehmotný majetek obsahuje zejména nehmotné výsledky výzkumu a vývoje, software, ocenitelná práva a ostatní dlouhodobý nehmotný majetek s dobou použitelnosti delší než jeden rok a od výše ocenění určené účetní jednotkou, při splnění povinností, které stanoví zákon. Je to především respektování principu významnosti a věrného a poctivého zobrazení majetku. Dobou použitelnosti se rozumí doba, po kterou je majetek použitelný v současnosti a uchovatelný pro budoucí použití nebo může sloužit jako podklad pro zdokonalování a vývoj v budoucnosti. Za dlouhodobý majetek se také považuje technické zhodnocení v ocenění v souladu se zvláštním právním předpisem.

Položky nehmotné výsledky výzkumu a vývoje a software obsahují nehmotné výsledky výzkumu a vývoje a software, které byly buď vytvořeny vlastní činností k obchodování s nimi, nebo nabyty od jiných osob. Položka ocenitelných práv obsahuje ocenitelná práva, a to především předměty průmyslového a odborného vlastnictví, výsledky duševní tvůrčí činnosti a práva podle zvláštních právních odpisů. Ostatní dlouhodobý nehmotný majetek, který svojí povahou není možné zařadit do

předcházejících položek je uváděn v rozvaze v položce ostatní dlouhodobý nehmotný majetek.

Při pořizování dlouhodobého nehmotného majetku je možný případný vznik prototypů, modelů a vzorků, pokud nejsou vyřazeny z důvodu prodeje nebo likvidace. V případě jejich vzniku se zaúčtují na příslušný majetkový účet. Po dobu pořizování dlouhodobého majetku je tento majetek zařazen v položce nedokončený dlouhodobý nehmotný majetek. Pokud je k pořizovanému dlouhodobému nehmotnému majetku poskytnuta záloha, je tato skutečnost uvedena v položce poskytnuté zálohy na dlouhodobý nehmotný majetek. Dlouhodobým majetkem se stává pořizovaný majetek uvedený do stavu způsobilého k užívání. Obdobně se postupuje v případě, že na majetku bylo provedeno technické zhodnocení.

Dlouhodobý hmotný majetek lze rozdělit do několika základních skupin položek. Položka pozemky obsahuje všechny pozemky bez ohledu na výši jejich ceny, pokud ovšem tyto pozemky nejsou zbožím. V položce umělecká díla, předměty a sbírky je obsažen majetek, který není součástí stavby, a to bez ohledu na výši pořizovací ceny. Zejména jsou to pak umělecká díla, sbírky a předměty kulturní hodnoty, které byly pořízeny za účelem výzdoby a doplnění interiérů.

Položka stavby obsahuje (bez ohledu na výši ocenění a dobu použitelnosti) stavby včetně budov, důlní díla a důlní stavby pod povrchem, vodní díla a další stavební díla podle zvláštních právních předpisů, otvírky nových lomů, pískoven a hlinišť, technické rekultivace, pokud to není v rozporu se zvláštním právním předpisem, byty a nebytové prostory vymezené jako jednotky podle zvláštního právního předpisu.

Položka samostatné movité věci obsahuje předměty z drahých kovů bez ohledu na výši ocenění, samostatné movité věci a soubory movitých věcí se samostatným technicko-ekonomickým určením a dobou použitelnosti delší než jeden rok, a to od výše ocenění stanoveného účetní jednotkou

Položky staveb a samostatných movitých věcí obsahují také technické zhodnocení, a to od částky stanovené zákonem o daních z příjmů.

Položka pěstitelské celky trvalých porostů obsahuje především porosty ovocných stromů nebo ovocných keřů vysázených na souvislém pozemku o výměře nejméně 0,25 hektaru ve stanovené hustotě a trvalý porost vinic a chmelnic bez nosných konstrukcí. Bez ohledu na výši ocenění, jsou do položky základní stádo a tažná zvířata zařazena zvířata kategorií skotu, koní prasat, ovcí, koz a hus. Podle uvážení účetní jednotky je možné sem zařadit také zvířata základního stáda jiných hospodářsky využívaných chovů a koně.

Položka ostatní dlouhodobý hmotný majetek obsahuje bez ohledu na pořizovací cenu ložiska nevytěženého nerostu nebo jejich části koupené jako součást pozemku v rozsahu určeném geologickým průzkumem, jiný majetek, který má charakter dlouhodobého hmotného majetku, a který není obsažen v předcházejících položkách.

Pořizovaný dlouhodobý hmotný majetek je až do doby, kdy je uveden do stavu způsobilého k užívání veden na účtech nedokončeného dlouhodobého hmotného majetku. Na účtech v položce poskytnutých záloh na dlouhodobý hmotný majetek se účtuje o poskytnutých zálohách k pořizovanému hmotnému majetku. Dlouhodobým majetkem se stávají věci uvedené do stavu, ve kterém jsou splněny požadavky technických funkcí majetku a povinností stanovených zvláštními právními předpisy pro užívání tohoto majetku. Obdobný systém funguje i pro technické zhodnocení provedené na tomto majetku.

Dlouhodobý finanční majetek je charakterizován jako majetek, který má dobu splatnosti delší než jeden rok nebo v případech, kdy má účetní jednotka úmysl držet tento majetek do doby splatnosti, nebo nakoupený za účelem majetkové účasti, zejména podílů v obchodní společnosti nebo obchodování s nimi nebo dlouhodobého umístění volných peněžních prostředků se záměrem jejich budoucího zhodnocení ve formě výnosu.

Položka podíly v ovládaných a řízených osobách obsahuje ty majetkové účasti, které jsou stanoveny zvláštním právním předpisem. Ovšem ustanovení o množství hlasovacích práv se podle tohoto právního předpisu nepoužije. Položka podíly v osobách pod podstatným vlivem se od předcházející položky liší ve výši majetkové účasti. V tomto případě musí být majetková účast vyšší než dvacet procent, ale zároveň musí být nižší než u přecházející položky. Pokud má účetní jednotka ve svém držení dluhové cenné papíry, které mají stanovenou splatnost a u nich má účetní jednotka úmysl a schopnost držby až do doby jejich splatnosti, pak jsou tyto cenné papíry vedeny na účtech položky dluhové cenné papíry držené do splatnosti. Na položce půjčky organizačním složkám jsou vyúčtovány půjčky s dobou splatnosti delší než jeden rok, které poskytla účetní jednotka vlastním organizačním složkám, pokud jsou účetními jednotkami. V případě, že se objeví půjčky se splatností delší než jeden rok, které není možné zařadit do předcházejících položek, zobrazí se na položce ostatní dlouhodobý finanční majetek. Položka pořizovaný dlouhodobý finanční majetek obsahuje složky ocenění dlouhodobých cenných papírů a podílů v průběhu jejich pořizování. V této položce se uvádí dlouhodobý finanční majetek, který má dobu splatnosti nebo se u něj předpokládá doba splatnosti delší než jeden rok.

Ke všem typům dlouhodobého majetku se vztahují položky oprávek k tomuto majetku. Jde o položky znázorňující korekci k příslušnému majetku (kumulace každoročních odpisů). K některým položkám dlouhodobého majetku není přiřazena žádná položka oprávek, a to z důvodu že majetek je dle zákona neodpisovatelný.

Skupinu položek, která je souhrnně nazývána zásoby, můžeme rozdělit do následujících devíti skupin. V položce materiálu na skladě jsou evidovány následující materiálové zásoby: suroviny, nebo-li základní materiál, které v průběhu výrobního procesu přecházejí zcela nebo částečně do výrobku a tvoří jeho podstatu, pomocné látky, které také zcela nebo částečně přecházejí v průběhu výrobního procesu do výrobku, ale na rozdíl od surovin netvoří jeho podstatu, látky, kterou jsou nezbytné pro zajištění provozu účetní jednotky (mazadla, palivo, čisticí prostředky...), náhradní díly, obaly a obalové materiály, pokud nepřesáhly hodnotu uvedenou ve směrnici účetní jednotky a nejsou vedeny jako dlouhodobý majetek a nebo nejsou vedeny jako zboží,

drobný hmotný majetek, o kterém účetní jednotka rozhodla, že nebude veden v položce drobný hmotný majetek, další movité věci s dobou použitelnosti kratší než jeden rok.

Položka materiál na cestě obsahuje všechny předcházející majetek, který byt dodavateli vyfakturován, ale doposud nebyl fyzicky přijat. Položka nazvaná nedokončená výroba obsahuje produkty, které prošly jedním nebo několika výrobními procesy a nejsou již materiálem a zároveň nejsou ani hotovým výrobkem. Dále se odděleně evidují produkty nazývané polotovary. Jedná se o produkty, které dosud neprošly všemi výrobními stupni a budou dokončeny nebo zkompleťovány v některém dalším výrobním stupni. Tyto produkty se evidují na položce polotovary vlastní výroby. Položka výrobky obsahuje věci vlastní výroby určené k prodeji nebo ke spotřebě uvnitř účetní jednotky. Movité věci nabyté za účelem prodeje (pokud účetní jednotka s těmito věcmi obchoduje) vedeme v položce zboží na skladě a v prodejnách. Tato položka dále obsahuje výrobky vlastní výroby, které byly aktivovány a předány do prodejen. Pokud je předmětem podnikání účetní jednotky nákup a prodej nemovitostí v nezměněném stavu, pak na této položce mohou být vedeny i nemovitosti. Účetní jednotka však tyto nemovitosti nesmí používat, pronajímat nebo na nich provádět technické zhodnocení. Pokud bylo zboží vyfakturováno, ale nebylo dosud fyzicky převzato na sklad, účtujeme o této skutečnosti v položce zboží na cestě. V případě, že byla na zásoby poskytnuta záloha je nutné tuto skutečnost uvést v položce poskytnuté zálohy na zásoby.

Skupina položek, která se nazývá pohledávky z obchodního styku je složena z následujících částí. V první řadě je to položka odběratelé. Jsou v ní obsaženy krátkodobé i dlouhodobé pohledávky za splněné a vyúčtované závazky k odběratelům, které vyplývají z obchodního styku. Do této položky neúčtujeme pohledávky ze směnek. O směnkách účtujeme v položce směnky k inkasu, a to ať už jde o směnky krátkodobé nebo dlouhodobé za odběrateli a jinými dlužníky (jde o směnky cizí a směnky na řad). Pokud je směnka postoupena bance před lhůtou její splatnosti účtujeme o této skutečnosti v položce pohledávky za eskontované cenné papíry. Pokud je dodavateli poskytnuta provozní záloha, ať už krátkodobá nebo dlouhodobá, vyúčtujeme tuto transakci v položce poskytnuté provozní zálohy. Položka ostatní pohledávky

obsahuje ostatní krátkodobé a dlouhodobé pohledávky z obchodního styku, které nebylo možné zařadit do předcházejících položek.

Položka pohledávky za zaměstnanci obsahuje zejména pohledávky z titulu poskytnutých záloh na vydání jménem zaměstnavatele, zálohy na cestovné a na pracovní cesty a jiné poskytnuté zálohy, které je zaměstnanec povinen vyúčtovat. V případě, že zaměstnavatel odvádí povinné pojistné stanovené zvláštním předpisem nebo dobrovolně hradí pojistné nebo podobné plnění účtuje o těchto skutečnostech v položce pohledávky za institucemi sociálního zabezpečení a veřejného zdravotního pojištění.

Položka daň z příjmů obsahuje pohledávky z titulu daně z příjmů, a to jak za běžné účetní období, tak i za minulá účetní období. Položka ostatní přímé daně obsahuje pohledávky z titulu ostatních přímých daní, zejména daní ze závislé činnosti a funkčních požitků, které účetní jednotka vybírá jako plátce od svých zaměstnanců, členů statutárních orgánů nebo jiných osob. Pohledávky z titulu nároku vrácení daně z přidané hodnoty při uplatnění nadměrného odpočtu, u plátce daně z přidané hodnoty, jsou vedeny v položce daň z přidané hodnoty. Pohledávky z titulu spotřební daně, všechny přímé daně a pohledávky za příslušnými institucemi z titulu poplatků vyměřovaných podle zvláštních předpisů (cla, správní poplatky...) jsou vedeny v položce ostatní daně a poplatky. Nároky na dotace a ostatní zúčtování s rozpočty orgánů samosprávních celků uvádí položka nároky na dotace a ostatní zúčtování.

Položka Pohledávky za účastníky sdružení obsahuje krátkodobé i dlouhodobé pohledávky, které vznikají při činnosti účetní jednotky ve sdružení, a to na základě smlouvy. Položka Pohledávky z pevných termínových operací vykazuje o pohledávkách vyplývajících z uskutečněných pevných termínových operací s finančními nástroji, pokud mají povahu pohledávky. V položce pohledávky z emitovaných dluhopisů se účtuje o pohledávkách emitentů u titulu úpisu krátkodobých a dlouhodobých dluhopisů. V položce Jiné pohledávky se uvádí ty pohledávky, které není možné zařadit do předcházejících položek. Na této položce se uvádějí i pohledávky vznikající při nákupu opcí (včetně opční prémie). Všechny částky dlouhodobých i krátkodobých pohledávek

stanovené podle smluv, které nejsou ke dni účetní závěrky doloženy všemi potřebnými účetními doklady, vykazuje balance na účtu Dohadné účty aktivní. Položka k pohledávkám obsahuje opravné položky vytvářené k příslušným pohledávkám. V rozvaze se tato položka uvádí na straně aktiv se znaménkem mínus.

Předposlední skupina položek aktiv se skládá ze sedmi částí a je nazvána Krátkodobý finanční majetek. O peněžních prostředcích v hotovosti, které má účetní jednotky k dispozici v pokladně ke dni sestavení účetní závěrky vykazuje položka Pokladna. Položka ceniny obsahuje především stav poštovních známek, kolků, dálničních známek, stravenek a platebních karet, které před vydáním představují hodnotu, ze které po vydání bude možné čerpat. Položka účty v bankách vykazuje o peněžních prostředcích na účtech v bankách. Pokud banka umožňuje, aby byl zůstatek na účtu záporný, může být ke dni sestavení účetní závěrky tento zůstatek v záporné hodnotě. Položky Majetkové cenné papíry k obchodování a Dluhové cenné papíry k obchodování zveřejňují stav cenných papírů k obchodování, které jsou v účetní jednotce drženy po dobu kratší než jeden rok, a to pouze za účelem obchodování. V položce Ostatní cenné papíry jsou uváděny cenné papíry, které není možné zařadit do předcházejících položek. Složky ocenění krátkodobých cenných papírů a podílů v průběhu jejich pořizování vykazuje položka Pořizovaný krátkodobý finanční majetek. Položka peníze na cestě vykazuje o stavu finančních prostředků, které vznikají při časovém nesouladu při převodech mezi bankovními účty nebo bankovním účtem a pokladnou.

Položka Náklady příštích období vykazuje o nákladech, které se týkají příštích účetních období. Položka Příjmy příštích období obsahuje částky účetní jednotkou doposud nepřijaté, avšak už dříve vyúčtované jako výnosy. Položka Kursové rozdíly aktivní zveřejňuje stav kursových rozdílů, které mají aktivní povahu, a to ke dni sestavení účetní závěrky. Celková hodnota aktiv je vypočítána v položce Aktiva celkem.

(13)

2.2.2.2 Pasiva

Velmi důležitou skupinou položek jsou Vlastní zdroje účetní jednotky. Položka Vlastní jmění obsahuje hodnotu vlastních zdrojů majetku. Uvádí se v případě, kdy to stanoví nebo ukládá zvláštní předpis. Hodnota povinného nebo dobrovolného vkladu se zapisuje do příslušného rejstříku. Může zde být uvedena hodnota dotací, v případě že byly použity na pořízení dlouhodobého hmotného nebo nehmotného odpisovaného majetku, hodnota bezúplatně nabytého neodpisovaného majetku a hodnota bezúplatně nabytých zásob. V položce Fondy jsou vykázány účelové zdroje vytvořené buď ze zisků po zdanění, případně zdroje přijaté účetní jednotkou od jiných osob za účelem plnění poslání, za kterým byla založena. Položka také obsahuje zdroje vytvářené podle zvláštního právního předpisu. Změny reálních hodnot finančních nástrojů (deriváty) jsou zachyceny v položce Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků. V případě, že má tato položka aktivní zůstatek uvádí se v položkách pasiv se znaménkem mínus. Výsledek hospodaření vykázaný k rozvahovému dni vykazuje položka Účet výsledku hospodaření. Výsledek hospodaření za předcházející účetní období zachycuje položka Výsledek hospodaření ve schvalovacím období. Nevypořádané výsledky hospodaření (zisk, ztráta) vykazuje položka Nerozdělený zisk, neuhrazená ztráta minulých účetních období.

Zdroje, které vytváří účetní jednotka podle zvláštního právního předpisu v souvislosti s činností podléhající dani z příjmů, obsahuje položka Rezervy.

Skupina položek nazvaná Dlouhodobé závazky obsahuje následující části. Položka Dlouhodobé bankovní úvěry obsahuje cizí zdroje s dobou splatnosti delší než jeden rok, a to především přijaté bankovní úvěry a dlouhodobé úvěry poskytnuté bankou při eskontu směnek. Hodnotu dlouhodobých dluhopisů emitované účetní jednotnou vykazuje položka Emitované dluhopisy. Celkovou sumu dlouhodobých závazků z titulu majetku převzatého od jiné účetní jednotky zobrazuje položka Závazky z pronájmu. Položka Přijaté dlouhodobé zálohy obsahuje dlouhodobé závazky vznikající při převzetí dlouhodobých záloh, a to na dobu delší než jeden rok. Směnečné dlouhodobé závazky vůči dodavatelům, ale i jiným věřitelům ze všech druhů směnek

obsahuje položka Dlouhodobé směnky k úhradě. Položka Dohadné účty pasivní obsahuje částky dlouhodobých závazků podle smluv, které nejsou ke dni sestavení účetní závěrky doloženy všemi potřebnými doklady. Položka Ostatní dlouhodobé závazky obsahuje všechny ostatní závazky, které nebylo možné zařadit do předcházejících položek.

Položka Dodavatelé obsahuje krátkodobé závazky vůči dodavatelům, které vyplývají ze smluvních ujednání v obchodním styku. Směnečné závazky jsou uváděny ve zvláštní položce, a to Směnky k úhradě. Uvádějí se zde všechny typy směnek kromě směnek, které mají povahu cenného papíru. Závazky vznikající z titulu přijatých záloh na dobu jednoho roku a kratší (od odběratelů) jsou vedeny v položce Přijaté zálohy. Všechny ostatní závazky, které nebylo možné zařadit do předcházejících položek, zobrazuje položka Ostatní závazky. Všechny tyto položky patří do skupiny s názvem Závazky z obchodního styku.

Položka Zaměstnanci zveřejňuje závazky vůči zaměstnancům, a to především z titulu nároku na výplatu mezd a odměn. Účetní jednotka také na této položce vykazuje peněžní výplatu osob, které vykonávají civilní službu. Další položka, a to Ostatní závazky vůči zaměstnancům, vykazuje závazky vznikající v souvislosti s pracovním poměrem podle zvláštních předpisů (cestovní náhrady, náhrady za používání vlastních pracovních pomůcek...) Poslední položka tohoto souboru jsou Závazky k institucím sociálního zabezpečení a veřejného zdravotního pojištění. Obsahuje závazky k příslušným institucím (povinné pojištění i dobrovolné plnění).

Položka Daň z příjmů obsahuje závazky z titulu daně z příjmů jak za běžné období, tak také za minulá účetní období. Závazky z titulu ostatních přímých daní (daň ze závislé činnosti a funkční požitky), které vybírá účetní jednotka od svých zaměstnanců, vykazuje položka Ostatní přímé daně. Závazky z titulu odvodu daně z přidané hodnoty u plátců této daně obsahuje položka Daň z přidané hodnoty. Položka ostatní daně obsahuje výši spotřebních daní, ale také výši daně silniční, daně dědické, daně darovací a daně z převodu nemovitostí. Poslední dvě položky Závazky ze vztahu ke státnímu rozpočtu a Závazky ze vztahu k rozpočtu orgánů územních samosprávných

celků obsahují závazky z titulu nedočerpaných nebo neoprávněně použitých prostředků a závazky k poskytovatelům související s dotacemi.

Skupinu položek nazvanou ostatní závazky můžeme rozdělit na deset základních položek. První položka Závazky z upsaných nesplacených cenných papírů a podílů obsahuje především závazky vyplývající z majetkové účasti, to je podílu účetní jednotky v obchodní společnosti z titulu převzatých, ale doposud nesplacených akcií, zatímních listů nebo vkladů. Druhá položka Závazky k účastníkům sdružení vykazuje krátkodobé a dlouhodobé závazky vzniklé z činnosti účetní jednotky ve sdružení na základě smlouvy podle zvláštního právního předpisu. Třetí položka Závazky z pevných termínovaných operací obsahuje závazky vyplývající z uskutečněných termínových operací (resp. změny reálné hodnoty těchto nástrojů, pokud mají povahu závazku). Tato položka neobsahuje závazky z titulu opcí. Čtvrtá položka Jiné závazky vykazuje krátkodobé závazky, které není možné uvést na položkách krátkodobých závazků (závazky k členům statutárních orgánů a závazky vyplývající z členství v účetní jednotce). Pátá položka Krátkodobé bankovní úvěry obsahuje cizí zdroje firmy s dobou splatnosti kratší než jeden rok, a to zejména krátkodobé úvěry poskytnuté bankou. Položka Eskontní úvěry obsahuje cizí zdroje, které mají dobu splatnosti kratší než jeden rok. Jedná se o úvěry, které banka poskytuje při eskontu směnek. Položka Emitované krátkodobé dluhopisy obsahuje krátkodobé dluhopisy vydané emitentem. Osmá položka Vlastní dluhopisy obsahuje dluhopisy emitované účetní jednotkou, které může mít v držení podle zvláštních právních předpisů. Položka je uváděna v pasivech se znaménkem mínus. Devátá položka Dohadné účty pasivní obsahuje částky krátkodobých závazků, které nejsou ke dni sestavení účetní závěrky doloženy všemi potřebnými doklady, a tedy není známa ani jejich přesná výše.

Položky Výdaje příštích období (náklady, které souvisejí s běžným účetním obdobím, ale výdaj nebyl doposud uskutečněn) a Výnosy příštích období (příjmy, které patří do výnosů příštích období) obsahují tituly časového rozlišení, které mají pasivní zůstatek. Položka Kurzové rozdíly obsahuje ke dni sestavení účetní závěrky zjištěné kursové rozdíly, které mají ziskovou povahu a vznikají při přepočtu dlouhodobého

finančního majetku, pohledávek a závazků v cizích měnách. Položka Pasiva celkem vykazuje celkovou hodnotu pasiv. (13)

2.2.3 Obsahové vymezení položek výkazu zisku a ztráty

Výkaz zisku a ztráty pro neziskové organizace má je členěn zcela jinak než výkaz zisku a ztráty pro ziskové organizace.

2.2.3.1 Náklady

První skupina položek nazvaná Spotřebované nákupy obsahuje následující části. Položka Spotřeba materiálu nevykazuje nejenom náklady na spotřebu materiálu, ale také úbytky materiálu do normy (vysychání, rozprášení, vylití...). Položka Spotřeba energie vypovídá o nákladech na spotřebovanou energii. Položka Spotřeba ostatních neskladovatelných dodávek vykazuje o nákladech na spotřebu ostatních neskladovatelných dodávek. Položka Prodané zboží obsahuje náklady na prodané zboží a úbytky tohoto zboží do normy (vysychání, rozprášení, vylití...)

Druhá skupina položek má souhrnný název Nakupované služby. Obsahuje položku Opravy a udržování, která vykazuje o nákladech vynaložených na opravy a udržování majetku účetní jednotky a majetku s právem užívání. Druhou položkou je Cestovné. Tato položka vykazuje o nákladech na cestovné při pracovních cestách, a to v návaznosti na zvláštní právní předpis. Třetí položka Náklady na reprezentaci obsahuje náklady týkající se reprezentaci (pohoštění, dary, výkony, které byly použity pro účely reprezentace). Poslední částí této skupiny jsou Ostatní služby. V této položce jsou všechny náklady, které nebylo možné zařadit do předchozích položek a také cena nakoupeného drobného hmotného majetku zařazeného do užívání, které se neuvádí jako aktivum v rozvaze.

Třetí skupina položek nese jméno Osobní náklady. V položce Mzdové náklady jsou obsaženy náklady a veškeré příjmy ze závislé činnosti před zdaněním, a to včetně naturálních příjmů. Dále náklady na civilní službu, tj. služné, a náklady na příjmy

z funkčních požitků před zdaněním vyplácené členům statutárních nebo kontrolních orgánů. Položka Zákonné sociální pojištění obsahuje náklady z odvodů na pojištění, které je zaměstnavatel povinen hradit podle zvláštních právních předpisů na sociální zabezpečení a veřejné zdravotní pojištění. Oproti tomu položka Ostatní sociální pojištění obsahuje závazky k daným institucím z titulu dobrovolných odvodů (penzijní připojištění zaměstnanců a obdobné dobrovolné platby. Položka zákonné sociální odvody obsahuje náklady související se zaměstnanci (podle zvláštního předpisu). Položka ostatní sociální náklady vykazuje všechny zbývající náklady, které nebylo možné zařadit do předcházejících položek.

Čtvrtá skupina položek s názvem Náklady na úhradu daní a poplatků se skládá ze tří částí. První položka Daň silniční vykazuje o nákladech na silniční daň splatnou za účetní období k rozvahovému dni. Položka Daň z nemovitosti obsahuje náklady za zaplacenou daň z nemovitosti. Položka ostatní daně a poplatky obsahuje náklady na ostatní daně a odvody, náklady na správní a jiné poplatky podle zvláštních právních předpisů a obdobná plnění v případech, kdy je účetní jednotka poplatníkem, s výjimkou daně z příjmů PO, která se uvádí v položce Daň z příjmů. Tato položka dále obsahuje náklady na ostatní daně a poplatky za minulá období včetně daně z přidané hodnoty, o které již nelze zvýšit ocenění majetku, zásob a pohledávek, doměrky spotřební daně vztahující se k vlastní spotřebě vybraných výrobků.

Pátá skupina položek se skládá z osmi částí a je nazvaná Ostatní náklady. První položka Smluvní pokuty a úroky z prodlení obsahuje náklady na splacené závazky ze smluvních pokut z prodlení podle zvláštních předpisů (bez ohledu na to, zda byly zaplacený nebo ne), výjimku tvoří úroky z prodlení podle smlouvy o úvěru, poplatky u prodlení podle zvláštního právního předpisu, penále, případně jiné sankce ze smluvních vztahů. Druhá položka Ostatní pokuty a penále obsahuje náklady na splacené závazky z ostatních pokut a penále (bez ohledu na to zda byly zaplacený nebo ne, které se neuvádějí v předchozí položce. Třetí položka Odpis nedobytné pohledávky vykazuje o nákladech na odpis pohledávek podle zvláštního předpisu a odpis pohledávek podle zvláštního přepisu souvisejících s činností účetní jednotky podléhající daní z příjmů, ztrátové položky, i kterých k úhradě nestačí likvidační podstata dlužníků podle

zvláštního právního předpisu, a náklady na postoupené pohledávky související s činností účetní jednotky podléhající dani z příjmů. Čtvrtá položka Úroky obsahuje náklady na úroky vůči bankám nebo jiným věřitelům, a to včetně úroků z prodlení podle smlouvy o úvěru. V případě půjček, finančních operací (eskontace cenných papírů) a dále poplatky, penále, postižní částky a plnění obdobné povahy podle zvláštních právních předpisů. V této položce se neuvádějí kapitalizované úroky. Pátá položka je vyčleněna pro náklady na kursové rozdíly vznikající na účtech pohledávek a závazků při inkasu nebo platbě a na finančních účtech znějících na cizí měnu, při uzavírání účetních knih k rozvahovému dni. Šestá položka Dary zveřejňuje zejména zůstatkovou cenu odpisovaného dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku, který je ve vlastnictví účetní jednotky (účetní jednotka získala tento majetek bezúplatným převodem z důvodu darování jiným osobám). V této položce se neuvádí pořizovací cena neodpisovaného majetku a bezúplatné převody majetku jiným osobám v rámci hlavního poslání účetní jednotky podle statutu, stanov nebo jiné zřizovací listiny, pokud byl majetek pořízen z účelových finančních zdrojů. Sedmá položka Manka a škody obsahuje náklady na manka a škody s výjimkou manka a škod v pokladně a na ceninách, které jsou vždy předepisovány hmotně odpovědné osobě (s výjimkou cenných papírů, kdy se tato manka uvádějí na příslušných analytických účtech cenných papírů). V této položce se také uvádí zůstatková cena vyřazeného dlouhodobého majetku, který byl neodstranitelně poškozen nebo zničen. Osmá položka Jiné ostatní náklady obsahuje jiné náklady, které nebylo možné zařadit do žádné z předcházejících položek (náklady provozní činnosti, náklady peněžního styku a náklady na odstupné za uvolnění bytu). Spadají sem také náklady spojené s rozhodnutím o zrušení připravované nebo rozestavěné výstavby.

Šestá skupina nákladů vykazuje o odpisech, prodaném majetku, tvorbě rezerv a opravních položek. První položka Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku obsahuje náklady na odpisy podle § 28 zákona, které si stanoví účetní jednotka. A také zůstatkovou cenu dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku při vyřazení z důvodu likvidace, jejímž důvodem je opotřebení. Položka Zůstatková cena prodaného dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku vykazuje o nákladech ve výši zůstatkové ceny prodaného dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku

odpisovaného, v důsledku prodeje. Uvádí se zde také cena neodpisovaného vyřazeného dlouhodobého majetku, a to ke dni jeho vyřazení. V položce Prodané cenné papíry a podíly se zveřejňují náklady vznikající při prodeji cenných papírů a podílů v ceně, kterou stanovuje zákon. Položka Tvorba rezerv obsahuje náklady na tvorbu rezerv, které jsou tvořeny podle zvláštního právního předpisu, které souvisí s činností účetní jednotky podléhající dani z příjmů. S touto položkou úzce souvisí poslední z položek této skupiny, a to Tvorba opravných položek, která obsahuje náklady vznikající v důsledku tvorby opravných položek tvořených podle zvláštního právního předpisu.

Skupina sedm Poskytnuté příspěvky se skládá pouze ze dvou položek. Obsahem první z nich Poskytnuté příspěvky zúčtované mezi organizačními složkami jsou náklady na zaplacené finanční příspěvky poskytnuté vlastním organizačním složkám na provoz, pokud jsou účetními jednotkami, a to v rámci hlavní činnosti účetní jednotky vymezené příslušnou zřizovací listinou. Druhá položka Poskytnuté členské příspěvky obsahuje náklady na zaplacené příspěvky právnickým osobám, jež vyplývají z nepovinného členství.

Poslední dvě položky výkazu zisku a ztráty vykazují o daňové povinnosti účetní jednotky. Přičemž položka Dodatečné odvody daně z příjmů obsahuje náklady na dodatečné odvody daně z příjmů, zejména náklady na doměrky daně za minulá účetní období, snížené o vrácené částky daně za minulá účetní období. Položka Daň z příjmů zveřejňuje výši daňové povinnosti, a to ve výši splatné daně z příjmů právnických osob zjištěné za příslušné zdaňovací období, týkající se výsledku hospodaření za účetní období, ve kterém se sestavuje účetní závěrka. (13)

2.2.3.2 Výnosy

První skupina výnosů obsahuje tři položky a je nazvána Vlastní výkony a prodej zboží. Položka Tržby za vlastní výrobky obsahuje výnosy z prodeje vlastních výrobků, položka Tržby z prodeje služeb vykazuje o výnosech z prodeje vlastních služeb a položka Tržby za prodané zboží zveřejňuje výnosy z tržeb za prodané zboží. Tato

skupina bývá velmi důležitou částí výnosů ziskových organizací, ovšem u neziskových organizací může být zanedbatelná.

Druhou částí výnosů jsou Změny stavu vnitroorganizačních zásob. Položka Změna stavu zásob nedokončené výroby vykazuje o nárůstech nebo poklesech stavu nedokončené výroby. Uvádí se zde i změna stavu zásob v případě, že byly použity k účelům reprezentace. Položka Změna stavu zásob polotovarů obsahuje změny stavu zásob polotovarů případně změnu stavu zásob, která vyplývá z inventarizace. Opět se zde uvádí změna stavu zásob v případě, že byly použity na reprezentaci. Třetí položka změny stavu je změnou stavu výrobků. Opět se zde uvádějí jak přírůstky tak úbytky stavu zásob vlastních výrobků, a to i změny zásob, které vyplývají z inventarizace. Tak jako v předchozích případech se zde uvádí i změny v případě, že byly použity k reprezentaci. Poslední položkou této části výrobků je Změna stavu zvířat. Vykazuje změny stavu zásob zvířat, a to jak přírůstky tak úbytky a také změna stavu v důsledku inventarizace a změny stavu zásob zvířat v případě použití pro reprezentaci.

Třetí částí výnosů výkazu zisku a ztráty je Aktivace materiálu, zboží, vlastních výkonů a dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku. V položce Aktivace materiálu je vykazována hodnota vyrobeného materiálu a zboží při likvidaci dlouhodobého majetku ve vlastní režii. Tento materiál a zboží jsou oceněny vlastními náklady. Druhá položka Aktivace vnitroorganizačních služeb obsahuje především hodnoty vlastní přepravy a jiné výkony provedené pro potřebu účetní jednotky. Uvádí se zde i náklady vynaložené k reprezentaci. Poslední dvě položky Aktivace dlouhodobého hmotného majetku a Aktivace dlouhodobého nehmotného majetku obsahují výnosy ve výši vlastních nákladů na pořízení tohoto majetku.

Ve skupině položek Ostatní výnosy nalezneme tzv. „protipól“ nákladové skupiny Ostatní náklady. Tato skupina je v podstatě zrcadlovým převrácením této nákladové skupiny z tohoto důvodu zde nebude nijak více rozebírána. Zdroje jsou stejné, pouze se nejedná o náklady, ale o výnosy účetní jednotky.

Pátá skupina položek je nazvána Prodej majetku, zúčtování rezerv a opravných položek. První výnosová položka Tržby z prodeje dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku obsahuje výnosy z tržeb z prodeje dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku a také odhad částek za pronajímání licencí nebo jiných majetkových práv, pokud je ovšem známa výše poplatků. Druhá položka Tržby z prodeje cenných papírů a podílů vykazuje výnosy z prodeje cenných papírů a podílů, a to jak dlouhodobého tak krátkodobého charakteru. Položka tržby z prodeje materiálu obsahuje výnosy z prodeje materiálu (ve většině případů je tento materiál pro účetní jednotku přebytečný nebo již nepotřebný). V položce Výnosy z krátkodobého finančního majetku nalezneme například hodnotu dividend a úroky vyplývající z vlastnictví krátkodobého finančního majetku. Výnosy zaúčtované v položce Zúčtování rezerv vznikají rozpuštěním nebo zrušením rezerv, které byly vytvořeny podle zvláštního právního předpisu. S položkou Výnosy z krátkodobého finančního majetku úzce souvisí následující položka Výnosy z dlouhodobého finančního majetku. Rozdíl je pouze v době držení tohoto finančního majetku (dlouhodobý finanční majetek je většinou v držení podniku déle než jeden rok). Poslední část této skupiny tvoří Zúčtování opravných položek. Zde se uvádí výnosy z částečného nebo úplného rozpuštění opravných položek tvořených podle zvláštního právního předpisu.

Velmi důležitou částí výkazu zisku a ztráty neziskových organizací jsou Přijaté příspěvky. Dělí se do tří základních částí. První položka Přijaté příspěvky zúčtované mezi organizačními složkami obsahuje výnosy ze skutečně přijatých příspěvků na provoz v rámci hlavní účasti účetní jednotky, která je vymezena příslušnou zřizovací listinou od vlastních organizačních složek (podmínkou je, že tyto složky musí být účetními jednotkami). Položka Přijaté příspěvky a dary vykazuje výnosy ze skutečně přijatých příspěvků (darů od právnických nebo fyzických osob) na provozní činnost. Uvádí se zde i část výtěžků z veřejných sbírek, které jsou určeny na úhradu výdajů spojených s uspořádáním těchto sbírek. Poslední položkou této části jsou Přijaté členské příspěvky, která obsahuje výnosy z členských příspěvků podle statutu, stanov nebo jiných zřizovacích listin. Uvádějí se zde i výnosy z příspěvků členů registrovaných církví a náboženských společností.

Pravděpodobně nejdůležitějšími výnosy jsou tzv. Provozní dotace. Obsahují výnosy z dotací na provozní činnosti. Za dotace se považují bezúplatná plnění, ať už přímo nebo zprostředkovaně poskytnutá podle zvláštních právních předpisů ze státního rozpočtu, státních finančních aktiv, Národního fondu, ze státních fondů, z rozpočtů územních samosprávních celků na stanovený účel. Za dotaci můžeme také považovat bezúplatná plnění poskytnutá účetní jednotce na stanovený účel ze zahraničí (např. z prostředků Evropského společenství nebo z veřejných rozpočtů jiných států). Položka může být případně snížena o závazky k poskytovateli dotace z důvodu jejího nedočerpání, zneužití nebo vrácení.

Co se týče položky Výsledek hospodaření, jedná se o rozdíl položek Výnosy celkem a Náklady celkem, a to bez odečtení položky Daň z příjmů. Poslední částí výkazu zisku a ztráty je položka Výsledek hospodaření po zdanění. Jedná se o rozdíl Výsledku hospodaření a Daně z příjmů. (13)

3 HODNOCENÍ EFEKTIVNOSTI

Ukazatele efektivnosti jsou součástí finanční analýzy. Výsledků finanční analýzy se využívá nejen k vyhodnocení stávající situace podniku, ale také pro vytvoření nejlepšího plánu dalšího vývoje. Mimo jiné nás také může upozornit na vznikající problém, který za jiných okolností není viditelný, dokud nedojde ke vzniku závažnějších problémů.

Finanční analýza čerpá data ze tří základních zdrojů, přičemž nejpoužívanějším zdrojem jsou materiály uvedené v prvním bodě:

- Účetní data podniku čerpaná z:
 - o Účetních výkazů finančního účetnictví a jejich příloh,
 - o Vnitropodnikového účetnictví a výsledků činnosti controllingu,
 - o Výročních zpráv podniku.
- Ostatní interní data podniku:
 - o Podnikové statistiky,
 - o Vnitřní organizační směrnice,
 - o Prognózy a plánovací systém.
- Externí data z ekonomického prostředí podniku:
 - o Údaje státní statistiky, ministerstev a dalších organizací,
 - o Zprávy z odborného tisku, burzovní zprávy...,
 - o Internet. (11)

3.1 Efektivnost

Pro posouzení výkonnosti ekonomického subjektu slouží měřítko efektivnosti. Obecně se jedná o poměr mezi výstupy a vstupy subjektu. Obvykle je ukazatel efektivnosti chápán spíše jako ukazatel alternativní než jako absolutní hodnota. To znamená, že se zpravidla poměruje s efektivností jiného subjektu nebo se posuzuje v čase. Ekonomickou efektivnost lze obecně definovat takto: „Jednotlivé volby mezi

cíly a mezi alternativními způsoby jejich dosažení jsou činěny tak, aby bylo dosahováno maximálního celkového prospěchu z disponibilních zdrojů dané společnosti.“

Ve finanční analýze je možné vypočítat efektivnost prakticky každé položky vůči položce jiné. Ovšem ne vždy je smysluplné vzájemně poměřovat některé položky vůči sobě. V následující kapitole jsou uvedeny nejznámější a nejpoužívanější ukazatele finanční analýzy.

3.1.1 Poměrové ukazatele

Na tento typ ukazatelů je nutné pohlížet z více hledisek (posoudit jejich úroveň, změny, časové řady, tempa růstu...). Lze vyhodnocovat s těmito základnami:

- Srovnání s plánem
- Srovnání v prostoru
- Srovnání na základě expertních zkušeností
- Srovnání v čase

Platební schopnost a likvidita

Zaměřuje se na schopnost podniku plnit svoje závazky. Platební schopnost podniku můžeme vyjádřit vztahem, který je někdy označován jako monetární likvidita.

Tabulka 1: Nejznámější ukazatele platební schopnosti a likvidity

NÁZEV UKAZATELE	VÝPOČET	DOP. HOD.
Likvidita 1. stupně	Pohotové peněžní prostředky / krátkodobé záv.	0,2 – 0,5
Likvidita 2. stupně	(Oběžná aktiva – zásoby) / krátkodobé záv.	1 – 1,5
Likvidita 3. stupně	(Oběžná aktiva – zásoby – dlouhodobé pohl.) / krátkodobé záv.	2,5 – 3
Peněžní likvidita	Provozní CF / krátkodobé záv.	0,2

Zdroj: Vlastní zpracování dle literatury (11)

Řízení dluhu

Stavy těchto ukazatelů vypovídají o tom, z jaké části je majetek financován z vlastních a z jaké části z cizích zdrojů. Tyto ukazatele jsou důležité především pro investory a pro poskytovatele dlouhodobých úvěrů (banky).

Tabulka 2: Nejznámější ukazatele řízení dluhu

NÁZEV UKAZATELE	VÝPOČET	DOP. HOD.
Míra zadluženosti	Cizí kapitál / celková aktiva	Okolo 0,5
Koeficient samofinan.	Vlastní kapitál / celková aktiva	1 – MZ
Doba splácení dluhů	(Cizí zdroje – finanční majetek) / provozní CF	3 – 8 let
Úrokové krytí	EBIT / nákladové úroky	3

Zdroj: Vlastní zpracování dle literatury (11)

Ukazatele řízení aktiv

Tyto ukazatele měří, jak efektivně nebo neefektivně organizace hospodaří se svými aktivy. V případě, že je aktiv příliš, vznikají podniku zbytečné náklady.

Tabulka 3: Nejznámější ukazatele řízení aktiv

NÁZEV UKAZATELE	VÝPOČET
Obrat celkových aktiv	Tržby / aktiva
Obrat stálých aktiv	Tržby / stálá aktiva
Obrat zásob	Tržby / zásoby
Doba obratu zásob	Zásoby / denní tržby
Doba obratu pohledávek	Obchodní pohledávky / denní tržby
Doba obratu závazků	Závazky z obch. styku / denní tržby

Zdroj: Vlastní zpracování dle literatury (11)

Ukazatele rentability

Tyto ukazatele měří úspěšnost organizace při dosahování cílů srovnáváním zisku s jinými veličinami, které vyjadřují prostředky vynaložené na dosažení výsledku hospodaření. Všeobecně platí, čím vyšší hodnota těchto ukazatelů, tím lépe.

Tabulka 4: Nejznámější ukazatele rentability

NÁZEV UKAZATELE	ZKRATKA	VÝPOČET
Ziskovost vloženého kap.	ROI	EBIT / celkový kapitál
Ziskovost vložených prostředků	ROA	EAT / celková aktiva
Ziskovost vlastního kap.	ROE	EAT / vlastní kapitál
Ziskovost tržeb	ROS	EAT / tržby

Zdroj: Vlastní zpracování dle literatury (11)

3.2 Soustavy ukazatelů

Jednotlivé ukazatele mají pouze omezenou vypovídací schopnost. Z tohoto důvodu existují soustavy ukazatelů, které jsou více komplexní a zobrazují komplexněji situaci podniku. V teoretické rovině existuje celá řada těchto ukazatelů, které můžeme rozdělit na modely bonitní a bankrotní.

3.2.1 Bonitní modely

Nejznámějším bonitním modelem je index bonity. Využívá se hojně v německy mluvících zemích. Výsledné hodnoty ty se měli pohybovat v rozmezí od – 3 do + 4, přičemž v rozmezí – 3 až + 1 má firma určité potíže a od + 1 do + 4 je v dobrém stavu.

$$IB = 1,5 X1 + 0,08 X2 + 10 X3 + 5 X4 + 0,3 X5 + 0,1 X6$$

Tabulka 5: Vysvětlivky k indexu bonity

	VÝPOČET
X1	CF / cizí zdroje
X2	Celková aktiva / cizí zdroje
X3	Zisk před zdaněním / celková aktiva
X4	Zisk před zdaněním / celkové výkony
X5	Zásoby / celkové výkony
X6	Celkové výkony / celková aktiva

Zdroj: Vlastní zpracování dle literatury (11)

3.2.2 Bankrotní modely

Nejznámějšími bankrotními modely jsou Altmanův index finančního zdraví a index IN01. V českých podmínkách je lepší využít indexu IN01, který byl sestaven právě pro potřeby českého trhu.

$$IN = 0,13 X1 + 0,04 X2 + 3,92 X3 + 0,21 X4 + 0,09 X5$$

Tabulka 6: Vysvětlivky k indexu IN01

	VÝPOČET
X1	Celková aktiva / cizí zdroje
X2	EBIT / nákladové úroky
X3	EBIT / celková aktiva
X4	Výnosy / celková aktiva
X5	Oběžná aktiva / (krátkodobé závazky + krátkodobé bankovní úvěry a výpomoci

Zdroj: Vlastní zpracování dle literatury (11)

3.3 Porovnání výkazů ziskových a neziskových organizací

Vzhledem k tomu, že ziskové a neziskové organizace jsou zakládány zcela za jinými účely, jejich výkazy se v mnoha ohledech liší, a to ať se jedná o obsahovou stránku jednotlivých položek těchto výkazů nebo i o formální podobu výkazů.

3.3.1 Rozvaha (Bilance)

V první části budou sumarizovány rozdíly v položkách a podobě Rozvahy. Každá společnost, ať už zisková nebo nezisková, potřebuje ke své existenci a k uskutečnění svých cílů majetek. Tento majetek je vždy pořízován a kryt z vlastních nebo cizích zdrojů. S přihlédnutím k těmto faktům lze hned na začátku konstatovat, že ať už se jedná o organizaci ziskovou nebo neziskovou nelze nijak zásadněji rozlišovat obsah položek aktiv rozvahy pouze po přihlédnutí k faktu, zda se jedná o společnost založenou za účelem vytváření zisku nebo o společnost, která nebyla založena za účelem vytváření zisku. Ovšem pokud se jedná o pasiva rozvahy, tam je už je situace poměrně složitější.

3.3.1.1 Aktiva

První položkou rozvahy pro ziskové organizace jsou „Pohledávky za upsaný kapitál“. Tato položka vzniká v případě, že po zapsání společnosti do obchodního rejstříku nebyly splaceny všechny vklady společníků nebo hodnota upsaných akcií. Neziskové organizace nemají při svém založení (pokud nestanoví zvláštní předpis jinak) povinnost vytvářet základní kapitál. Z tohoto důvodu není u těchto organizací položka „Pohledávky za upsaný kapitál“ nutná a rozvaha ji neobsahuje.

U ziskových organizací je dlouhodobý nehmotný majetek rozšířen o položku „Zřizovací výdaje“. Podle zákona č. 563/2002 Sb., o účetnictví, jsou účetní jednotky povinny od stanovené výše zařadit zřizovací výdaje mezi dlouhodobý nehmotný majetek a odepisovat v příslušné odpisové skupině stejně jako by se jednalo o dlouhodobý nehmotný majetek. Na neziskové subjekty se tato povinnost nevztahuje. Ve

výkazu pro neziskové organizace se v souboru položek dlouhodobého finančního majetku objevuje účet „Půjčky organizačním složkám“. Organizační složky státu mohou být zakládány pouze jako neziskové organizace, proto není možné, aby tuto položku obsahoval také výkaz pro ziskové organizace.

Rozvaha pro neziskové organizace též obsahuje zvláštní skupinu položek nazvanou „Oprávký k dlouhodobému majetku celkem“. U ziskových organizací jsou oprávký přiřazeny k příslušné skupině majetku. U neziskových organizací je však oprávkám vyhrazena zvláštní, samostatná skupina.

Skupina položek „Zásoby“ je pro oba typy organizací obsahově prakticky stejná. Ovšem výkaz pro neziskové subjekty je mnohem více podrobný. Jsou zde zvláštní položky, které se věnují pouze problematice zásob na cestě. U druhého typu organizací jsou stavy zásob na cestě obsaženy přímo v položkách těchto zásob.

První větší odlišnost v rozvaze se objevuje až při vykazování pohledávek. Ziskové organizace je rozdělují na krátkodobé a dlouhodobé, oproti tomu neziskové organizace vykazují krátkodobé a dlouhodobé pohledávky na stejných položkách, a to bez rozlišení doby splatnosti. Do položky ostatní pohledávky je u ziskových organizací zařazeno více účtů než do položky jiné pohledávky u neziskových organizací. Neziskové organizace mají pro některé účty, které spadají u ziskových organizací do položky ostatní pohledávky, speciální položky. I v tomto případě výkaz pro neziskové subjekty podrobněji rozebírá problematiku daní. Zatím co u neziskových organizací se daním věnují tři položky, u ziskových organizací je to pouze jedna položka.

Obsahové vymezení položek rozvahy pro neziskové organizace umožňuje zapsat záporný zůstatek na běžných účtech banky mezi aktivní položky se znaménkem mínus. Obsahové vymezení položek rozvahy pro ziskové organizace toho nepovoluje. Pokud je ke dni sestavení účetní závěrky zůstatek na běžném účtu záporný přesune výsledný stav tohoto účtu do položky „Krátkodobé bankovní úvěry“.

Poslední částí rozvahy jsou „Jiná aktiva“ („Časové rozlišení“). Položka „Kurové rozdíly aktivní“ zobrazuje stav kurových rozdílu, které mají aktivní povahu, a to ke dni sestavení účetní závěrky. Tato položka je obsažena pouze v rozvaze určené pro neziskové organizace. Položka „Komplexní náklady příštích období“ vykazuje stav výše nákladů příštích účetních období, které se souhrnně vztahují k určitému účelu. Tato položka je součástí výkazu pro ziskové organizace.

3.3.1.2 Pasiva

Větší rozpor ve vykazování ziskových a neziskových organizací začíná v položkách pasiv bilance. První částí pasiv vykazuje o možnostech vlastního krytí majetku. Většina neziskových organizací nemá zákonem uložené vytvářet základní kapitál. V případě, že to povoluje nebo ukládá zvláštní předpis, mohou být složeny vklady zakládajících společníků, dále se zde uvádí hodnota dotací poskytnutých na pořízení dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku, hodnota bezúplatně nabytého neodpisovaného majetku a hodnota bezúplatně nabytých zásob. Oproti tomu společnosti založené za účelem vytváření zisku mají vždy povinnost vytvářet základní kapitál. Uvádí se zde výše splaceného i nesplaceného základního kapitálu, ať už se jedná o peněžní prostředky nebo vklady v naturální podobě.

V případě „Fondů“ a „Rezerv“ jsou mnohem obsáhlejší a přísnější pravidla pro vykazování u ziskových organizací. Zatímco u neziskových organizací se touto problematikou zabývá vždy pouze jedna položka u ziskových organizací je těchto položek hned několik. Ziskové organizace musí více rozlišovat na jaký účel je rezerva nebo fond vytvořen.

U položek dlouhodobých závazků je podrobnější výkaz pro ziskové organizace. Neziskové organizace mají zvláštní položku pro nájem. U ziskových organizací spadají nájem do položky „Jiné závazky“. U krátkodobých závazků je situace opačná, tentokrát je podrobnější výkaz pro neziskové organizace. Vymezení pro položky je obdobné jako u dlouhodobých závazků, pouze se zde změnila doba splatnosti (maximálně jeden rok).

Poslední částí bilancí jsou časová rozlišení. Položky „Výdaje příštích období“ a „Výnosy příštích období“ jsou vymezeny naprosto stejně. Jediný rozdíl je, že v bilanci pro neziskové organizace je součástí ještě jedna položka, a to „Kurové rozdíly pasivní“. Vymezení je stejné jako u kurových rozdílů aktivních, přičemž kurové rozdíly zde nemají povahu aktiv, ale pasiv.

Ačkoliv nejsou bilance pro ziskové a neziskové organizace zcela stejné a téměř vždy jsou určité části položek umístěny v jedné bilanci jinde než v druhé, v konečné sumě položek se prakticky neliší. Z tohoto důvodu není třeba pro potřeby finanční analýzy a pro výpočet ukazatelů efektivnosti bilanci pro neziskové organizace nijak významněji měnit. Jedinou změnou je přesun opravných položek k příslušným skupinám položek dlouhodobého majetku.

Jedinou změnou, která byla v případě rozvahy provedena, bylo přeskupení všech opravných položek. Pro potřeby finanční analýzy není nutné znát celkovou výši všech opravných položek k veškerému majetku. V mnoha případech je důležitější znát tzv. hodnotu netto majetku. Velkým a podstatným nedostatkem výkazů je historická cena veškerého majetku uváděného ve výkazech. Z tohoto důvodu je dobré vědět, jaká byla původní cena majetku a následně je snazší porovnat původní cenu majetku s cenou současnou. Po podrobném prozkoumání vymezení položek rozvahy a také zákonné úpravy neziskových organizací vyplynulo, že ve většině případů není možné vypočítat rentabilitu vlastního kapitálu, a to proto, že většina neziskových organizací žádný základní kapitál nemá.

Tabulka 7: Návrh Rozvahy (Balance)

Rozvaha (Balance)		Název, sídlo a právní forma účetní jednotky
ke dni 200..... (v tis. Kč)		
IČ		
A K T I V A		
	č.ř.	Stav k poslednímu dni účet. období
A. Dlouhodobý majetek celkem	1	
I. Dlouhodobý nehmotný majetek celkem	2	
1. Nehmotné výsledky výzkumu a vývoje	3	
2. Software	4	
3. Ocenitelná práva	5	
4. Drobný dlouhodobý nehmotný majetek	6	
5. Ostatní dlouhodobý nehmotný majetek	7	
6. Nedokončený dlouhodobý nehmotný majetek	8	
7. Poskytnuté zálohy na dlouhodobý nehmotný majetek	9	
8. Oprávky k nehmotným výsledkům výzkumu a vývoje	10	
9. Oprávky k softwaru	11	
10. Oprávky k ocenitelným právům	12	
11. Oprávky k drobnému dlouhodobému nehmotnému majetku	13	
12. Oprávky k ostatnímu dlouhodobému nehmotnému majetku	14	
II. Dlouhodobý hmotný majetek celkem	15	
1. Pozemky	16	
2. Umělecká díla, předměty a sbírky	17	
3. Stavby	18	
4. Samostatné movité věci a soubory movitých věcí	19	
5. Pěstelské celky trvalých porostů	20	
6. Základní stádo a tažná zvířata	21	
7. Drobný dlouhodobý hmotný majetek	22	
8. Ostatní dlouhodobý hmotný majetek	23	
9. Nedokončený dlouhodobý hmotný majetek	24	
10. Poskytnuté zálohy na dlouhodobý hmotný majetek	25	
11. Oprávky ke stavbám	26	
12. Oprávky k samostatným movitým věcem a souborům movitých věcí	27	
13. Oprávky k pěstelským celkům trvalých porostů	28	
14. Oprávky k základnímu stádu a tažných zvířat	29	
15. Oprávky k drobnému dlouhodobému hmotnému majetku	30	
16. Oprávky k ostatnímu dlouhodobému hmotnému majetku	31	
III. Dlouhodobý finanční majetek celkem	32	
1. Podíly v ovládaných a řízených osobách	33	
2. Podíly v osobách pod podstatným vlivem	34	
3. Dluhové cenné papíry držené do splatnosti	35	
4. Půjčky organizačním složkám	36	
5. Ostatní dlouhodobé půjčky	37	
6. Ostatní dlouhodobý finanční majetek	38	
7. Pořizovaný dlouhodobý finanční majetek	39	

		Č.ř.	Stav k poslednímu dni účet. období
B. Krátkodobý majetek celkem		41	
I. Zásoby celkem		42	
	1. Materiál na skladě	43	
	2. Materiál na cestě	44	
	3. Nedokončená výroba	45	
	4. Polotovary vlastní výroby	46	
	5. Výrobky	47	
	6. Zvířata	48	
	7. Zboží v prodejnách	49	
	8. Zboží na cestě	50	
	9. Poskytnuté zálohy na zásoby	51	
II. Pohledávky celkem		52	
	1. Odběratelé	53	
	2. Směnka k inkasu	54	
	3. Pohledávky za eskontované cenné papíry	55	
	4. Poskytnuté provozní zálohy	56	
	5. Ostatní pohledávky	57	
	6. Pohledávky za zaměstnanci	58	
	7. Pohledávky za instituce soc. zabezpečení a veř. zdrav. pojištění	59	
	8. Daň z příjmů	60	
	9. Pohledávky za zaměstnanci	61	
	10. Daň z přidané hodnoty	62	
	11. Ostatní daně a poplatky	63	
	12. Nároky na dotace a ostatní zúčtování se státním rozpočtem	64	
	13. Nároky na dotace a ost. zúčtování s rozp. org. územ. samosp. cel.	65	
	14. Pohledávky za účastníky sdružení	66	
	15. Pohledávky z pevných termínovaných operací	67	
	16. Pohledávky z emitovaných dluhopisů	68	
	17. Jiné pohledávky	69	
	18. Dohadné účty aktivní	70	
	19. Opravná položka k pohledávkám	71	
III. Krátkodobý finanční majetek celkem		72	
	1. Pokladna	73	
	2. Ceniny	74	
	3. Účty v bankách	75	
	4. Majetkové cenné papíry k obchodování	76	
	5. Dluhové cenné papíry k obchodování	77	
	6. Ostatní cenné papíry	78	
	7. Pořízený krátkodobý finanční majetek	79	
	8. Peníze na cestě	80	
IV. Jiná aktiva celkem		81	
	1. Náklady příštích období	82	
	2. Příjmy příštích období	83	
	3. Kursové rozdíly aktivní	84	
AKTIVA CELKEM		85	

P A S I V A		
	č.ř.	Stav k poslednímu dni účet. období
A. Vlastní zdroje celkem	86	
I. Jmění celkem	87	
1. Vlastní jmění	88	
2. Fondy	89	
3. Ocěňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků	90	
II. Výsledek hospodaření celkem	91	
1. Účet výsledku hospodaření	92	
2. Výsledek hospodaření ve schvalovacím řízení	93	
3. Nerozdělený zisk, neuhrazená ztráta minulých let	94	
B. Cizí zdroje celkem	95	
I. Rezervy celkem	96	
1. Rezervy	97	
II. Dlouhodobé závazky celkem	98	
1. Dlouhodobé bankovní úvěry	99	
2. Emitované dluhopisy	100	
3. Závazky z pronájmu	101	
4. Přijaté dlouhodobé zálohy	102	
5. Dlouhodobé směnky k úhradě	103	
6. Dohadné účty pasivní	104	
7. Ostatní dlouhodobé závazky	105	
III. Krátkodobé závazky celkem	106	
1. Dodavatelé	107	
2. Směnky k úhradě	108	
3. Přijaté zálohy	109	
4. Ostatní závazky	110	
5. Zaměstnanci	111	
6. Ostatní závazky vůči zaměstnancům	112	
7. Závazky k institucím soc. zabezpečení a veř. zdravotního poj.	113	
8. Daň z příjmů	114	
9. Ostatní přímé daně	115	
10. Daň z přidané hodnoty	116	
11. Ostatní daně a poplatky	117	
12. Závazky ze vztahu ke státnímu rozpočtu	118	
13. Závazky ze vztahu k rozp. orgánů územ. samosp. celků	119	
14. Závazky z upsaných nesplacených cenných papírů a podílů	120	
15. Závazky k účastníkům sdružení	121	
16. Závazky z pevných termínovaných operací	122	
17. Jiné závazky	123	
18. Krátkodobé bankovní úvěry	124	
19. Eskontní úvěry	125	
20. Emitované krátkodobé dluhopisy	126	
21. Vlastní dluhopisy	127	
22. Dohadné účty pasivní	128	
23. Ostatní krátkodobé finanční výpomoci	129	
IV. Jiná pasiva celkem	130	
1. Výdaje příštích období	131	
2. Výnosy příštích období	132	
3. Kursové rozdíly pasivní	133	
PASIVA CELKEM	134	

3.3.2 Výkaz zisku a ztráty

Pro výpočet ukazatelů efektivnosti jsou hodnoty získané z výkazu zisku a ztráty velice důležité. Většina ukazatelů poměřuje zisk vůči jiné veličině. U subjektů, které byly založeny za účelem dosažení zisku je velmi snadné tyto ukazatele vypočítat. Avšak subjekty, u kterých není dosažení zisku prioritou je výpočet těchto ukazatelů složitější. Dosažení zisku u neziskové organizace není nemožné ani zákonem zakázané. Skutečnost je ale taková, že většina těchto organizací se na konci účetního období nachází ve ztrátě. Stejně jako je rozdílný náhled na zisk a ztrátu těchto dvou typů společností, tak jsou rozdílné i jejich výkazy zisku a ztráty.

Jak již bylo řečeno v předchozím textu výkaz zisku a ztráty je pro výpočet ukazatelů efektivnosti velice důležitý. Obsahové vymezení položek výkazu pro neziskové organizace je pro účely finanční analýzy vyhovující, avšak rozložení položek ve výkazu je naprosto nevhodné. Většina ukazatelů finanční analýzy pracuje s určitou dimenzí zisku. Kupříkladu položka „Provozní výsledek hospodaření“ se velice blíží často používané dimenzi zisku, a to tzv. EBITu (Earnings before Interest and Taxes – Zisk před úroky a zdaněním). Důležité proto bylo, aby výkaz alespoň přibližně tento „zisk“ obsahoval. Pouhé rozdělení výkazu na náklady a výnosy nemá pro účely finanční analýzy žádnou vypovídací hodnotu a jakákoliv práce s těmito výkazy by byla poměrně namáhavá a také zdlouhavá. Tabulka č. 8 na následující straně zobrazuje výhodnější rozložení položek pro snazší využití při kontrole hospodaření organizace:

Výkaz zisku a ztráty

Název, sídlo a právní forma

účetní jednotky

ke dni

200.....

(v tis. Kč)

IČ

		číslo ř.	Stav k rozvahovému dni
I.	1. Tržby za vlastní výrobky	1	
	2. Tržby z prodeje služeb	2	
	3. Tržby za prodané zboží	3	
	4. Spotřeba ostatních neskladovaných dodávek	4	
	5. Prodané zboží	5	
	(1 až 3) - (4 + 5)	6	
II.	1. Změna stavu zásob nedokončené výroby	7	
	2. Změna stavu zásob polotovarů	8	
	3. Změna stavu zásob výrobků	9	
	4. Změna stavu zvířat	10	
	5. Aktivace materiálu a zboží	11	
	6. Aktivace vnitroorganizačních služeb	12	
	7. Aktivace dlouhodobého nehmotného majetku	13	
	8. Aktivace dlouhodobého hmotného majetku	14	
	9. Opravy a udržování	15	
	10. Cestovné	16	
	11. Náklady na reprezentaci	17	
	12. Ostatní služby	18	
	13. Mzdové náklady	19	
	14. Zákonné sociální pojištění	20	
	15. Ostatní sociální pojištění	21	
	16. Zákonné sociální náklady	22	
	17. Ostatní sociální náklady	23	
	18. Daň silniční	24	
	19. Daň z nemovitosti	25	
	20. Ostatní daně a poplatky	26	
s	(7 až 14) - (15 až 26)	27	
III.	1. Smluvní pokuty a úroky z prodlení	28	
	2. Jiné ostatní výnosy z provozní činnosti	29	
	3. Smluvní pokuty a úroky z prodlení	30	
	4. Dary	31	
	5. Manka a škody	32	
	6. Jiné ostatní náklady z provozní činnosti	33	
s	(28 + 29) - (30 až 33)	34	
IV.	1. Tržby z prodeje dlouhodobého nehmotného a hmotného maj.	35	
	2. Tržby z prodeje materiálu	36	
	3. Zúčtování rezerv	37	
	4. Zúčtování opravných položek z provozní činnosti	38	
	5. Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	39	
	6. Zůstatková cena prod. dlouhodobého nehmot. a hmot. maj.	40	
	7. Prodaný materiál	41	
	8. Tvorba rezerv	42	

		číslo ř.	Stav k rozvahovému dni
	9. Tvorba opravných položek z provozní činnosti	43	
s	(35 až 38) - (39 až 43)	44	
V.	1. Přijaté příspěvky zúčtované mezi org. Složkami	45	
	2. Přijaté příspěvky (dary)	46	
	3. Přijaté členské příspěvky	47	
	4. Poskytnuté příspěvky zúčtované mezi org. složkami	48	
	5. Poskytnuté příspěvky	49	
s	(45 až 47) - (48 + 49)	50	
VI.	1. Provozní dotace	51	
VII.	Provozní výsledek hospodaření (6 + 27 + 34 + 44 + 50)	52	
VIII.	1. Ostatní pokuty a penále	53	
	2. Platby za odepsané pohledávky	54	
	3. Úroky	55	
	4. Kursové zisky	56	
	5. Zúčtování fondů	57	
	6. Jiné ostatní výnosy z finanční činnosti	58	
	7. Ostatní pokuty a penále	59	
	8. Odpis nedobytné pohledávky	60	
	9. Úroky	61	
	10. Kursové ztráty	62	
	(53 až 58) - (59 až 62)	63	
IX.	1. Tržby z prodeje cenných papírů a podílů	64	
	2. Výnosy z krátkodobého finančního majetku	65	
	3. Výnosy z dlouhodobého finančního majetku	66	
	4. Zúčtování opravných položek z finanční činnosti	67	
	5. Prodané cenné papíry a vklady	68	
	6. Tvorba opravných položek	69	
	(64 až 67) - (68 + 69)	70	
X.	Finanční výsledek hospodaření (63 + 70)	71	
XI.	Výsledek hospodaření před zdaněním (52 + 71)	72	
	Daň z příjmů	73	
XII.	Výsledek hospodaření po zdanění (72 - 73)	74	
Odesláno dne: Razítko: Podpis odpovědné osoby Podpis osoby odpovědné za sestavení: Okamžik sestavení: Telefon:			

3.4 Shrnutí hodnocení efektivnosti neziskových organizací

Navržený výkaz zisku a ztráty se více podobá výkazu určenému pro ziskové organizace. Důvodem je především to, že ukazatele efektivnosti jsou navrženy pro kontrolu a zjišťování dat z výkazů pro ziskové organizace. Pokud bude chtít určitá nezisková organizace snadno a rychle kontrolovat výsledky svého hospodaření nebude muset složitě vyhledávat některá data, která bude potřebovat. V novém výkazu jsou náklady a výnosy striktně rozděleny na provozní a finanční. Důvodem je, že několik ukazatelů využívá tzv. položku EBIT (Earnings before Interest and Taxes – Zisk před úroky a zdaněním). Této veličině nejvíce odpovídá položka ve výkazu zisku a ztráty „Provozní výsledek hospodaření“. Další důležitou položkou pro výpočet ukazatelů efektivnosti je tzv. EAT (Earnings after taxes – Zisk po zdanění). Dále potom následuje celá řada ukazatelů, které je více nebo méně založena na různých dimenzích zisku.

Přes všechno úsilí, ale není možné změnit jednu skutečnost, a to že neziskové organizace téměř nikdy nevytvářejí zisk a na konci účetního období vykazují ztrátu. V teoretickém měřítku není vytvoření zisku nijak důležitým kritériem. Tak jak byly stanoveny doporučené hranice hodnot ukazatelů pro ziskové organizace, je možné stanovit tyto hranice pro organizace neziskové, pouze s tím rozdílem, že se tyto hodnoty budou pohybovat v záporných hodnotách. Výjimkou jsou samozřejmě některé ukazatele (např. ukazatele likvidity), kdy záporný výsledek není přípustný ani v případě neziskové organizace.

4 ZÁVĚR

Měření efektivnosti podniků je v současné době velmi diskutovaným tématem. Každá společnost se snaží co nejefektivněji využívat svých zdrojů, tak aby maximalizovala svůj zisk. V případě neziskových organizací není cílem dosažení zisku, ale s přihlédnutím k faktu, že velká část neziskových organizací je dotována z prostředků státu, mělo by být hospodaření těchto organizací kontrolováno stejně jako by se jednalo o společnost ziskovou.

V případě, že hospodaření neziskových organizací bude takto kontrolováno, může být v poměrně krátkém časovém horizontu dosaženo velké úspory finančních prostředků a tím i uvolnění těchto prostředků pro jiné účely. Na každou nemoc existuje lék, lékem na neefektivní vynakládání finančních prostředků může být přehodnocení náhledu na neziskové organizace, a to jako na organizace nevytvářející zisk, ale hospodařící s velkými objemy finančních prostředků.

Cílem bakalářské práce bylo navrhnout vhodnou formu výkaznictví neziskových organizací, která by umožňovala objektivnější a snazší hodnocení jejich efektivnosti, k jakému přispívají účetní výkazy určené pro společnosti založené za účelem vytváření zisku.

V první části bakalářské práce jsem obecně charakterizovala neziskové organizace, podmínky jejich vzniku, právní úpravu a demonstrativní výčet neziskových organizací. Pro naplnění cíle bakalářské práce pak bylo nutné, za využití odborné literatury obsahově vymezit položky výkazů pro oba typy organizací a také vysvětlit systém měření efektivnosti a některé ukazatele efektivnosti.

Na základě získaných poznatků jsem zhodnotila využitelnost výkazů neziskových organizací pro potřeby finanční analýzy. Při srovnání rozvah (bilancí) na základě vymezení vyhláškami jsem nezjistila natolik podstatné rozdíly, aby bylo nutné výrazněji měnit výkaz pro neziskové organizace. Oproti tomu při srovnání výkazu zisku a ztráty vyplynuly poměrně velké rozdíly a především nedostatky. U výkazu zisku a ztráty pro

neziskové organizace se nakonec ukázalo, že je pro účely finanční analýzy naprosto nevhodný a i jinak nemá nijak velkou vypovídací hodnotu. Výstupem bakalářské práce je potom návrh rozvahy a výkazu zisku a ztráty pro neziskové organizace, které se lépe hodí pro účely hodnocení efektivnosti finančního zdraví organizace.

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Nejznámější ukazatele platební schopnosti a likvidity	41
Tabulka 2: Nejznámější ukazatele řízení dluhu	42
Tabulka 3: Nejznámější ukazatele řízení aktiv	42
Tabulka 4 : Nejznámější ukazatele rentability	43
Tabulka 5: Vysvětlivky k indexu bonity	44
Tabulka 6: Vysvětlivky k indexu IN01	44
Tabulka 7: Návrh rozvahy (balance)	49
Tabulka 8: Návrh výkazu zisku a ztráty	53

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- (1) BŘEZINOVÁ, H. *Komentář k zákonu o účetnictví*. Praha: Svaz účetních, 2001
ISSN 1211 4138
- (2) BUCHTOVÁ, J., *Jak porozumět účetním výkazům aneb co v nich (ne)najdete*.
Ostrava: nakladatelství MIRAGO, 2003 ISBN 80-86617-10-6
- (3) DUŠEK, J., *Účetní uzávěrka a závěrka v přehledech*. 2. vydání, Praha: Grada
Publishing a. s., 2006 160s. ISBN 80-247-1436-3
- (4) FIŠEROVÁ, E., CHALUPA, R. a KADLEC, J., *Abeceda účetnictví pro
podnikatele 2006*. 4. vydání, Olomouc: nakladatelství ANAG, 2006 423s. ISBN
80-7263-329-5
- (5) HRONOVÁ, S. a HINDLS, R. *Národní účetnictví*. Praha: nakladatelství C. H.
Beck, 2000 258s. ISBN 80-7179-235-7
- (6) MLÁDEK, R. *Světové účetnictví IFRS a US GAAP*. 3. vydání, Praha: Linde
Praha a. s., 2005 656s. ISBN 80-7201-519-2
- (7) MUNZAR, V., BŘEZINOVÁ, H. a MUZIKÁŘOVÁ, L., *Účetnictví 1*. 3.
vydání, Praha: nakladatelství Bilance s. r. o., 2002 400s. ISBN 80-86371-17-4
- (8) PODHORSKÝ, J. a SVOBODOVÁ, J., *Účetnictví příspěvkových organizací*. 2.
vydání, Olomouc: nakladatelství ANAG, 2003 277s. ISBN 80-7263-151-9
- (9) RŮŽIČKOVÁ, R., *Neziskové organizace*. 5. aktualizované vydání, Olomouc:
nakladatelství ANAG, 2003 159s. ISBN 80-7263-166-7
- (10) RYNEŠ, P., *Podvojně účetnictví a účetní závěrka*. 6. aktualizované vydání,
Olomouc: nakladatelství ANAG, 2006 878s. ISBN 80-7263-313-9

- (11) SOLAŘ, J. a BARTOŠ, V., *Rozbor výkonnosti firmy*. Brno: nakladatelství Ing. Zdeněk Novotný CSc., 2001 147s. ISBN 80-214-1969-5

- (12) Vyhláška 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví

- (13) Vyhláška 504/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání, pokud účtují v soustavě podvojného účetnictví

- (14) Vyhláška 505/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou územními samosprávnými celky, příspěvkovými organizacemi, státními fondy a organizačními složkami státu.

- (15) Zákon 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění zákona č. 117/1994 Sb. č. 227/1997 Sb. č. 492/2000 Sb., č. 353/2001 Sb. a zákona č. 575/2002 Sb.